

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Asiakkaiden kokemuksia Hyvää Työtä -projektista

Kauppinen, Johanna

2015 Laurea Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Yksikkö

Asiakkaiden kokemuksia Hyvää Työtä -projektista

Johanna Kauppinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
2015

Laurea-ammattikorkeakoulu
Yksikkö
Koulutus

Tiivistelmä

Kauppinen, Johanna

Asiakkaiden kokemuksia Hyvää Työtä-projektista

Vuosi	2015	Sivumäärä	57
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Hyvää Työtä -projektin asiakkaiden näkemyksiä siitä, mitkä tekijät vaikuttavat heidän työllistymiseensä. Työn yhtenä tarkoituksena oli tarjota toimeksiantajana toimineelle Uudenmaan vammaispalvelusäätiölle laadullisia tutkimustuloksia projektista asiakkaiden näkökulmasta. Työn toinen tarkoitus oli selvittää, millaisten muiden tekijöiden asiakkaat uskovat vaikuttavan työllistymiseensä.

Opinnäytetyön tietoperustassa käytiin läpi työtä ja työttömyyttä eri näkökulmista, osatyökykyisyyttä sekä tuetun työllistämisen mallia. Tietoperustassa esiteltiin myös Hyvää Työtä -projekti.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluina. Tutkimuksen tiedonantajina toimi neljä entistä projektin asiakasta. Haastatteluai-
neisto litteroitiin ja analysoitiin teemoittelemalla. Tutkimustuloksista päätellen projektin asi-
akkaat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä projektilta saamaansa tukeen. Projektin lisäksi asiak-
kaat uskovat muun muassa oman koulutustaustansa ja työpaikoista johtuneiden syiden vaikut-
tavan työllistymiseensä.

Työttömyys, osatyökykyiset, tuetun työllistämisen malli, hyvinvointi

Laurea University of Applied Sciences
Unit
Programme

Abstract

Kauppinen, Johanna

Clients' Experiences of the Hyvää Työtä -Project

Year	2015	Pages	57
------	------	-------	----

The objective of the thesis was to examine the perceptions of the clients of the Hyvää Työtä -project on which factors contribute to their employment. One purpose of the study was supply the commissioner, Uudenmaan vammaispalvelusäätö, with results of qualitative research from a client's standpoint. Another purpose of the study was to find out, which other factors the clients suggest have an effect on their employment.

The theoretical base of this thesis discusses areas such as work and unemployment, reduced working capacity and the model of supported employment. In the theoretical base the Hyvää Työtä -project was also looked into.

The thesis was carried out as a qualitative study. The research method of the thesis was a semi-structured interview. Four informants participated in the study. The interviews were transcribed and analyzed. The results indicate that clients were rather pleased with the support they got from the project. The customers also suggest that factors unrelated to the Hyvää Työtä -project, such as their educational background and factors related to the workplace, have an influence on their employment.

Unemployment, the partially disabled, the supported employment model, welfare

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Teoreettinen viitekehys.....	7
2.1	Työn merkitys yksilölle	7
2.2	Osatyökykyisyys.....	9
2.3	Työttömän ja työkyvyttömän sosiaaliturva	12
2.4	Työllistämispalvelut	13
2.5	Tuetun työllistymisen malli	16
2.6	Hyvää Työtä -projekti	19
3	Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus	20
3.1	Teemahaastattelu.....	20
3.2	Laadullinen analyysi	21
3.3	Opinnäytetyön teemat ja haastattelukysymykset	22
3.4	Haastattelujen ja analyysin toteutus	24
4	Tulokset.....	26
4.1	Hyvää Työtä-projektin merkitys asiakkaille	26
4.2	Muut työllistymiseen vaikuttavat tekijät	30
4.3	Yhteenveto	32
5	Pohdinta	33
5.1	Tutkimuksen tavoitteissa onnistuminen.....	33
5.2	Eettinen pohdinta ja luotettavuustarkastelu.....	35
5.3	Opinnäytetyön tulosten hyödynnettävyys.....	36
5.4	Jatkotutkimuksen aiheita	37
	Lähteet	38
	Kuviot	40
	Taulukot	41
	Liitteet	42

1 Johdanto

Sana työttömyys tuo mieleen monia asioita. Yksilötasolla ajateltuna se voidaan liittää esimerkiksi köyhyyteen, syrjäytymiseen tai eriarvoistumiseen. Yhteiskunnan tasolla työttömyys tarkoittaa ennen kaikkea valtiolle syntyviä ylimääräisiä menoja. Miltä kannalta työttömyyttä ajatellaankin, on se kielteinen ilmiö, jonka torjumiseen on tärkeää panostaa.

Työttömyysluvut kasvavat Suomessa, se ilmenee muun muassa Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksestä, jonka mukaan työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2015 helmikuun lopussa 355 400, joka on 31 600 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömyysaste oli 10,1 prosenttia, mikä oli 1,0 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. (TE-palvelut 2015.) Työllisyyden lisääminen on ollut keskeinen puheenaihe muun muassa kevään 2015 eduskuntavaalien alla. Yksikään puolue ei vaaliohjelmassa ole unohtanut työllisyyden merkitystä Suomen talousongelmien ratkaisemisessa. (Tikkala 2015.)

Työvoimapolitiittisesti eräs merkittävä ongelma on myös pitkäaikaistyöttömyys. Laskutavasta riippuen lähes 30 % työttömistä on vuodesta toiseen työttöminä ja elää vähimmäistukien varassa. Näiden ihmisten elämänhallinnan tukeminen on haaste niin työvoimaviranomaisille kuin myös sosiaali- ja terveydenhuollolle. Taloudellinen tuki ei useinkaan yksinomaan riitä, vaan tarvitaan myös toiminnallista ja terveydellistä tukea ja kuntoutusta. (Hakkarainen 2008.) Pitkäaikaistyöttömyys on siitä erityisen ongelmallinen ilmiö, että sillä on taipumus jatkua vuodesta toiseen, vaikka talous lähtisikin kasvuun. Länsimaissa onkin puhetta jo rakenteellisesta työttömyydestä. Sen purkamiseen tarvitaan monien eri toimijoiden osallistumista sekä laaja-alaista yhteiskuntapolitiikkaa. (Keskitalo ym. 2013: 7.)

Niin paljon kuin työttömien työllistämistä puhutaankin, maassamme on silti paljon hyödynnettämätöntä resurssia, joiden olisi tärkeää päästä näyttämään osaamisensa työnantajille. Hyvää Työtä -projekti (2013-2015) oli suunnattu juuri näille osatyökykyisille tai muuten vaikeasti työllistyville henkilöille. (Hyvää Työtä -projekti.)

Hyvää Työtä -projekti sovelsi Suomessa vielä melko vähän käytettyä tuetun työllistämisen mallia osatyökykyisten asiakkaiden työllistämiseen (Hyvää Työtä -projekti). Vaikka projektin rahoitus päättyikin opinnäytetyöprosessini aikana, ja sen tuloksista on jo olemassa tilastollista tietoa, koimme silti työelämäkumppanin kanssa tärkeäksi tehdä työni loppuun. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tarjota työelämäkumppanille määrällisten tulosten lisäksi myös laadullista tietoa projektin merkityksestä. Opinnäytetyössänikin keskityin tutkimaan ennen kaikkea projektin asiakkaiden kokemuksia projektista. Vaikka itse projekti on päättynyt, on siitä tärkeä kerätä monipuolisesti tuloksia, jotta voidaan miettiä millaisiin työllistämispalveluihin osatyökykyisten ja vaikeasti työllistyvien kohdalla kannattaa panostaa jatkossa.

2 Teoreettinen viitekehys

Teoriaosuuden aluksi käsittelen työn merkitystä yksilön näkökulmasta. Seuraavaksi siirryn tutkimuksen kohderyhmään eli osatyökykyisiin. Tämän jälkeen käyn läpi työttömyyttä yhteiskuntatasolla työttömän sosiaaliturvan ja työllisyyspalvelujen, sekä niitä koskevan tutkimustiedon kautta. Esittelen lopuksi Tuetun työllistymisen mallin ja tutkimukseni yhteistyökumppanina toimineen Hyvää Työtä -projektin.

2.1 Työn merkitys yksilölle

Työn merkitys yksilölle on tukea tämän osallisuuden kokemusta sekä toimeentuloa. (Lampinen & Pikkusaari 2012: 27). Käsittelen seuraavaksi tarkemmin työn ja työttömyyden merkitystä yksilön näkökulmasta.

Työn tärkeys yksilölle on perusteltavissa jo lainsäädännöllä. Suomen perustuslain 18. pykälän mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan tehtävä on huolehtia työvoiman suojelusta. (Suomen perustuslaki.) YK:n ihmisoikeuksien julistuksen 23. artiklan mukaan jokaisella on oikeus työhön, työpaikan vapaaseen valintaan, oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työehtoihin sekä suojaan työttömyyttä vastaan. Lisäksi jokaisella työtätekevällä on oikeus kohtuulliseen ja riittävään palkkaan, joka turvaa riittävän toimeentulon. (YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus.)

Työn yksi tärkeä merkitys on sen tarjoama toimeentulon turvaaminen. Suuri osa esimerkiksi osatyökykyisistä työnhakijoista elää hyvin vaatimattomilla tuloilla. Ansiotulot kohentavat tätä taloudellista tilannetta mahdollistamalla myös paremman elintason ja lisää vapausasteita. Työssä olemalla on myös mahdollista parantaa tulevaa eläkettään. Taloudellisen tilanteen kohentamisen lisäksi työ lisää myös muun muassa yksilön yhteiskunnallista arvostusta sekä vaikutusmahdollisuuksia yhteiskuntaan. (Lehto 2011: 46.)

Roposen (2010, 54-58) tutkimuksessa nousi esille työn merkitys muun muassa psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä elämänlaadun paranemiseen. Psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin työ vaikutti muun muassa piristämällä ja parantamalla jaksamista. Piristymisen kokemukset liitettiin työssä siihen, että on jotain tekemistä, ja toisaalta myös kodin ulkopuolelle pääsemiseen. Tutkimukseen osallistuneet kokivat myös jaksavansa kotona tehdä paremmin arkisia askareita oltuaan töissä, kuin mitä he jaksaisivat oltuaan koko päivän kotona. Työllä koettiin myös olevan itsetuntoa kohottava vaikutus. Sillä, mitä työtä teki, oli myös yhteys omaan identiteettiin, eli omaan näkemykseen siitä, kuka on.

Työn merkitystä voi tarkastella myös käänteisesti tutkimalla työttömyyden vaikutuksia yksilön elämään. Tutkimukset osoittavat esimerkiksi sen, että työttömyyttä kokeneilla on heikompi terveys ja suurempi kuolleisuus kuin työssä käyvillä. Tämä riippuvuus voi syntyä kahdella tavalla. Työttömyys ja työttömyyden uhka vaikuttavat haitallisesti terveyteen ja lisäävät sairauksia ja ennenaikaisen kuoleman riskiä. Työttömyys ja siihen liittyvä tulojen pieneneminen voivat lisätä stressiä ja epäterveellisiä elintapoja. Suomalaiset tutkijat ovat esittäneet työttömyyden vaikuttavan elintapojen polarisoitumiseen. Esimerkiksi jo ennen työttömyyttä paljon alkoholia käyttäneet alkavat kuluttaa sitä yhä enemmän, kun taas muut työttömät vähentävät alkoholinkäyttöään, mahdollisesti tulotasojen vähenemisen seurauksena. (Mannila & Martikainen 2015.)

Jotkin työttömyyttä aiheuttavat psyykkiset ja sosioekonomiset yksilön ominaisuudet voivat aiheuttaa samanaikaisesti myös heikentyntä terveydentilaa ja lisätä kuoleman vaaraa. Tällöin työttömyys ei ole heikentyneen terveydentilan aiheuttaja, mutta esiintyy vain samanaikaisesti yksilön henkilön psyykkisestä tai sosioekonomisesta tilasta johtuen. (Mannila ym. 2015.)

Kaikkein selvin vaikutus työttömyydellä on henkiseen hyvinvointiin ja mielenterveyteen. Jo pelkästään työttömyyden uhka saattaa heikentää yksilön henkistä hyvinvointia. (Mannila ym. 2015.) Pitkään jatkunut työttömyys ja jatkuva työnhaku voivat tuntua lannistavilta ja luoda avuttomuuden tunnetta ja masentuneisuutta. Tilannetta voivat vaikeuttaa myös esimerkiksi velka- tai mielenterveysongelmat. (Suomen mielenterveysseura 2014.) Vaikka työttömyys aiheuttaakin henkistä pahoinvointia, uudelleentyöllistyminen korjaa tilanteen. Työttömyyden jatkuessa mielenterveys ei myöskään heikkene yleensä loputtomasti, vaan useimmat sopeutuvat tilanteeseen. (Mannila ym. 2015.)

Espoolainen ENTER -projekti (2000-2003) oli tarkoitettu pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemiseen uudella palvelukokonaisuudella, johon sisältyi valmentavaa ja ammatillista koulutusta, siirtymävaiheen työllistämiskurssi sekä muita tukitoimia. Asiakaskokemusten perusteella projektin koetut hyödyt liittyivät työn tarjoamaan sosiaaliseen osallisuuteen ja kontakteihin. Myös oppimisen ja ammattitaidon saavuttamisen mahdollisuudet ja työkokemuksen saaminen nähtiin tärkeinä. Lisäksi projektin hyödyiksi katsottiin, että se totutti asiakkaita työntekoon pitkän työttömyyden jälkeen. Projektilla nähtiin olevan merkitystä myös itsetunnolle, itseluottamukselle tai motivaatiolle. Muita hyödyllisiksi koettuja tekijöitä olivat taloudellisen tilanteen koheneminen sekä työn vaihtelevuus ja mielekkyys. (Kuntoutussäätiö 2004: 1, 42-44.)

2.2 Osatyökykyisyys

Taustatyötä tehdessäni vastaan tuli osatyökykyisyyden ohella muitakin, osin keskenään päällekkäisiä käsitteitä, jotka liittyvät tutkimukseni kohderyhmään. Vaikeasti työllistyvällä tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, joka on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä tai jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt työttömyysturvain lain 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitetun enimmäisajan johdosta. (Laki julkisesta työvoimapolitiikasta annetun lain muuttamisesta.) Pitkäaikaistyötön puolestaan on henkilö, joka tutkimusajankohtana on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai enemmän (Tilastokeskus). Puhun tutkimuksessani kuitenkin pääsääntöisesti osatyökykyisistä, sillä katsoin termin riittävän laajaksi kattamaan tutkimukseni kohderyhmän.

Tässä kappaleessa käyn läpi osatyökykyisyyttä määrittelemällä ensin työkyvyn ja sen kautta osatyökykyisyyden käsitteet. Käsittelen myös jonkin verran osatyökykyisten työmarkkina-asemaa ja siihen liittyviä ajankohtaisia työvoimapolitiittisia haasteita.

Työkyky liittyy aina työsuorituksiin, joita henkilö kykenee antamaan. Se voidaan määritellä vertaamalla henkilön yksilöllisiä edellytyksiä kuten terveydentilaa ja osaamista työn vaatimuksiin. Mikäli edellytykset kohtaavat vaatimukset, voidaan puhua työkykyisestä henkilöstä huolimatta tämän mahdollisesta pitkäaikaissairaudesta tai vammasta. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2013: 7.)

Työkykyyn vaikuttaa ensinnäkin ihmisen fyysinen, henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Riittävällä unella, säännöllisellä syömisellä, terveyden ja ihmissuhteiden hoitamisella voi pitää huolta fyysisestä hyvinvoinnistaan. Lisäksi työssä pärjätäkseen on myös pidettävä huolta mielen kunnosta, sillä se vaikuttaa ajatteluun ja oppimiseen. Ilman riittävää mielen tasapainoa ihminen ei kykene oppimaan työssään uutta, omaksumaan ja sisäistämään kaikkea työpäivän aikana ilmenevää tai toimimaan luovasti. On myös tärkeä huomioida, että elämään tulee mahtua työn lisäksi muutakin. Realistiset odotukset omaa itseään kohtaan sekä omien vahvuuksien ja haasteiden ymmärtäminen ovat voimavaroja, jotka auttavat jaksamaan työssä. Lisäksi ihmisen työsuoritukseen vaikuttavat myös työpaikasta johtuvat tekijät. Työn liian kovat tai liian vähäiset vaatimukset suhteessa ihmisen voimavaroihin merkitsevät epätasapainoa sekä aiheuttavat työkyvyn heikkenemistä. Siksi onkin kiinnostava pohtia, mitkä tekijät tekevät työstä mielekästä ja näin tukevat työntekijän hyvinvointia ja työssä suoriutumista. (Leiviskä 2011: 147-148.)

Vaikka ihminen on suunniteltu tekemään töitä, voidaan sanoa, että monia töitä ei ole suunniteltu ihmistä varten. Monia töitä ei ole suunniteltu niin, että ne toisivat työntekijöihin parhaat puolet esiin, vaan pikemminkin niin, että työntekijöistä saataisi mahdollisimman paljon irti.

Tästä syystä yksilökohtaiset erot esimerkiksi oppimisessa voivat aiheuttaa haasteita työntekijöille. Esimerkiksi hitaasti oppiva työntekijä voi kokea tuottavuuden ja ajanseurannan arviointivälineet stressaavina. (Leiviskä 2011: 148.)

Tuottavuus ja itse työn tekeminen ovat usein keskenään ristiriidassa. Tehokasta ja mielekästä sekä motivoivalta tuntuvaa työntekoa edistää se, että työntekijä voi vaikuttaa työhönsä, kuten sen sisältöön, organisointiin ja tekemisen tapoihin. Työn tekemisen muotoja tulisi entistä enemmän räätälöidä yksilön ominaisuuksien mukaan. Ihmisen työtapaan vaikuttaa paitsi persoonallisuus, myös kyvyt, osaaminen ja elämänvaihe. Silti työelämän vaatimukset ovat usein melko samanlaisia riippumatta työpaikasta. Olisi kyettävä huomioimaan myös ihmisten erilaisuus ja erilaiset elämäntilanteet. Liian suuret vaatimukset omaan työkykyyn saavat aikaan sen, että työntekijä on jatkuvasti osaamisensa äärirajoilla. Tämä saattaa aiheuttaa ahdistusta, ja jättää kiireen ja paineen tunnun päälle vielä työn päätyttyäkin. Toisaalta taas tilanteissa, jossa osaamista on enemmän kun haasteita, ihminen turhautuu ja ikävystyy helposti. Parhaassa tilanteessa haasteet ja osaaminen muodostavatkin tasapainoisen kokonaisuuden. (Leiviskä 2011: 148-149.)

Osatyökykyisellä voidaan tarkoittaa henkilöä, jolla on vammansa tai sairautensa vuoksi erityisiä haasteita työmarkkinoilla. Jossakin työssä osatyökykyinen henkilö ei näin ollen ole jokaisessa työssä osatyökykyinen. Osatyökykyisten kohdalla onkin ensisijaisen tärkeää etsiä niitä työllistymismahdollisuuksia, joissa sairaus tai vamma ei aiheuta työkyvyn alentumista. (Sosi- ja terveysministeriö 2013: 7.)

OECD-maita tutkittaessa on havaittu osatyökykyisten työttömyyslukujen olevan tyypillisesti noin puolet korkeampia kuin muilla työikäisillä (OECD 2010: 51). Moni tekijä voi olla vaikuttamassa osatyökykyisten heikkoon työmarkkina-asemaan. Yksilötason tekijöitä ovat muun muassa koulutustaso, työkokemus, ikä, etninen tausta ja osatyökykyisyyden taustalla olevat syyt, sen vaikeusaste ja toisaalta oma motivaatio palata työelämään. Vaikeammin mitattavia tekijöitä ovat esimerkiksi vaikeus työnhakulomakkeiden täytössä tai työhaastattelutilanteiden hallinnassa. Lisäksi on otettava huomioon onko mahdollisella työnvälittäjätaholla oikea ymmärrys osatyökyvyttömyyden aiheuttamista rajoitteista, tai onko haettujen työpaikkojen työnantajilla diskriminoiva asenne osatyökykyisiä kohtaan. Tällaiset tekijät voivat vaikuttaa osatyökykyisen työllistymiseen ja työelämään kiinnittymiseen, mutta myös rajata merkittävästi tarjolla olevien työpaikkojen määrää ja laatua. (Asplund ym. 2014: 105.)

Työelämän kasvavat vaatimukset sekä uusien työpaikkojen keskittyminen palvelualalle voivat nekin osaltaan vaikeuttaa osatyökykyisten työllistymistä. (Terävä, Virtanen, Uusikylä & Köppä 2011: 22.) Lisäksi vaikuttavia tekijöitä ovat työmarkkinoiden vetovoima, rakenne ja toimintatavat sekä hyvinvointipolitiikka etenkin etuuksien määräytymisperusteiden ja anteliaisuuden

suhteen. Nykytietämyksen perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, vaikuttavatko tarjonta- vai kysyntäpuolen tekijät enemmän osatyökykyisten työllisyyteen tai työkyvyttömyysetuusjärjestelmien piiriin hakeutumiseen. (Asplund ym. 2014: 95 ja 105.)

Eräs merkittävä ongelma osatyökykyisten työllistymisen esteenä on tarjolla olevien palvelujen ja tuen pirstaloituneisuus. Osatyökykyiset ovat ryhmänä heterogeeninen, eivätkä heidän työllistämiseensä liittyvät toimet ole minkään tietyn hallinnonalan, ammattikunnan tai tieteenalan vastuulla (Lehto 2011: 39). Keinovalikoima osatyökykyisten työllistymisen ja työssä jatkamisen tueksi on monipuolinen, mutta sitä ei käytetä riittävän tehokkaasti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014a.)

Niin sanottu normaalisuuden periaate vaikeuttaa myös osaltaan osatyökykyisten työmarkkina-asemaa. Normaalisuuden periaatteen mukaan eri ihmisryhmiä ei haluta erotella esimerkiksi jonkun vamman perusteella, vaan heille halutaan järjestää samat koulut, terveydenhuolto ja työpaikat kuin muillekin. Yhteiskunnan on toki hyvä olla rakentunut niin, ettei vamma tai sairaus ketään osallistumasta siihen täysipainoisesti. Normaalisuuden periaate saattaa kuitenkin hämärtää ihmisten erilaisuudesta aiheutuvat yksilölliset avuntarpeet. Erilaisuus voi edellyttää erilaista asiantuntemusta ja eri tavalla jäsennettyjä palveluita. Tämä ei kuitenkaan toteudu, kun jokainen osatyökykyisten kanssa työskentelevä toimija vastaa vain omasta alueestaan. (Lehto 2011: 39.)

Havaittuaan normaalisuusperiaatteen synnyttämän ohjausvajeen eri toimijat ja viranomaiset ovat myös pyrkineet laajentamaan omaa toimintaansa ottaakseen asiakkaan tilanteesta kokonaisvastuun. Tämän myötä esimerkiksi kuntoutus saatetaan mieltää niin terveydenhuollon, sosiaalihuollon, eläke- tai sairaskuutuksen tai työvoimapolitiikan osaksi. Seurauksena on eri hallinnollisiin kenttiin rakennettuja eri lähtökohdista toimiva palveluja, jotka saattavat kuitenkin olla nimeltään samoja. Ongelmia asiakkaan kannalta tuottaa myös se, että asiakas saattaa olla palvelusta riippuen useassa eri roolissa, esimerkiksi vammaisasiakkaana, eläkeläisenä, työttömänä tai koulutettavana. (Lehto 2011: 39.)

Ratkaisua hajautumisesta aiheutuviin ongelmiin on pyritty kehittämään tehostamalla eri tahojen välistä yhteistyötä (Lehto 2011: 40). Toisena esimerkkinä on Sosiaali- ja terveysministeriön vuosille 2013-2016 käynnistämä Osatyökykyiset työssä (Osku) -ohjelma. Ohjelmassa kehitetyn toimintakonseptin ideana on nimetä osatyökykyiselle henkilökohtainen työkykykoordinaattori, joka yhdessä osatyökykyisen kanssa räätälöi käytettävissä olevista keinoista, etuuksista ja palveluista osatyökykyisen tarpeita vastaavan kokonaisuuden. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014a.) Kehittämistoimia tarvitaan, sillä nykyjärjestelyissä syntyy liian usein epätietoisuutta siitä, ketkä ovat oikeita asiakkaita ja keiden vastuulla on rakentaa polkua työelämään (Lehto 2011: 40).

2.3 Työttömän ja työkyvyttömän sosiaaliturva

Työttömäksi jääneen, työkykyisen henkilön on mahdollisimman pian ilmoitettava Työ- ja elinkeinotoimistoon työttömäksi työnhakijaksi. TE-toimisto antaa Kelalle ja työttömyyskassoille sitovan lausunnon siitä, onko henkilö työtön työnhakija, ja voidaanko hänelle maksaa työttömyysturvaa. Kela huolehtii työttömän työnhakijan perusturvasta. Työttömyyskassat maksavat puolestaan ansiosidonnaista turvaa niille jäsenilleen, jotka ovat olleet työttömyyskassan jäseniä vähintään kahdeksan kuukautta, ja täyttävät työssäoloehdon, eli ovat olleet viimeisten kuluneiden vuosien aikana riittävän pitkään työelämässä. Työttömyysturvan voi kuitenkin menettää toimimalla työvoimapolitiittisesti moitittavalla tavalla. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että kieltäytyy vastaanottamasta tarjottua työtä tai irtisanoutuu itse työstä. (Kansaneläkelaitos 2013: 52-53.)

Pitkäaikaisesti sairastuva saa yleensä ensin Kelan sairauspäivärahaa. Kun Kela on maksanut sairauspäivärahaa 150 arkipäivää, lähettää se yleensä työkyvyttömälle tiedotteen kuntoutusmahdollisuuksista tai eläkkeen hakemisesta. Työkyvyttömyyseläkkeeseen on oikeus Suomessa riittävän pitkään asuneilla 16-64 -vuotiailla, joiden sairaus, vika tai vamma, joka estää kohtuullisen toimeentulon turvaavan työntöön. 60 vuotta täyttänyt voi kuitenkin saada työkyvyttömyyseläkkeen hieman lievemmin perustein. Sokeat ja liikuntakyvyttömät ovat oikeutettuja työkyvyttömyyseläkkeeseen, vaikka tekisivät töitä. Työkyvyttömyyseläkkeen saajana voi tehdä vähän ansiotyötä. (Kansaneläkelaitos 2013: 66-67.)

Nuori, jonka työkyky on sairauden, vamman tai vian vuoksi olennaisesti heikentynyt, voidaan myöntää eläkkeen sijasta kuntoutusrahaa. Lisäehtona on, että hänen kanssaan on laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma kotikunnassa huoltajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Työkyvyttömyyseläkkeen voi saada myös määräaikaisena kuntoutustukena hoidon tai kuntoutumisen ajaksi. Edellytyksenä on, että työkyvyttömälle on laadittu tai ollaan valmistelemassa hoito- tai kuntoutussuunnitelmaa. (Kansaneläkelaitos 2013: 67.)

Erilaisiin vakuutusjärjestelyihin hyväksytyjen työkyvyttömyystapausten määrä on vuosien varrella lisääntynyt merkittävästi monessa maassa. Yhtenä syynä voi olla työvoiman kysynnän väheneminen, jolloin esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen nähdään parempana vaihtoehtona työnhaille. Tämä on saanut poliittiset päättäjät pohtimaan työkyvyttömyysturvajärjestelmien rakennetta, ja onko niiden kannustavuus työelämään palaamiseen riittävää. Monilla työkyvyttömyyseläkejärjestelyiden piiriin kuuluvalla on kuitenkin huomattavaa työkapasiteettia. Toisaalta liian tiukat ehdot saattavat vain ohjata erityisesti pysyvästi työkyvyttö-

mät toisen järjestelmän, kuten työttömyysturvan tai sosiaaliturvan piiriin. Tämän vuoksi monissa maissa onkin ryhdytty kehittämään pysyvän työkyvyttömyyden tukijärjestelyjen lisäksi järjestelmiä tilapäisen työkyvyttömyyden varalle. (Asplund ym. 2014: 113.)

2.4 Työllistämispalvelut

Suomen työllistymisen ja työhön kuntoutumisen keskeisiä toimijoita ovat valtion ohjaamat ministeriöt sekä kunta, Työ- ja elinkeinotoimistot, Työvoiman palvelukeskukset, Kansaneläkelaitokset ja eläkevakuutusyhtiöt sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöt. Työllistymistä ja työhön kuntoutumista tuetaan myös Euroopan sosiaalirahastolla esimerkiksi erilaisilla hankkeilla. Valtion ohjaamia ministeriöitä, joilla on työllistämiseen ja työhön kuntoutumiseen liittyviä lakisääteisiä velvollisuuksia ovat pääasiassa Työ- ja elinkeinoministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö. (Lampinen ym. 2012: 29-30.) Käsittelen tässä osiossa muutamia keskeisiä työllistämispalveluja. Kaikki esittelemäni palvelut ovat TE-hallinnon järjestämiä. Käyn läpi valitsemiani palveluita pääpiirteittäin, ja esittelen lisäksi niistä saatuja tutkimustuloksia. Tutkimuksia valitessani keskityin asiakkaiden kokemuksia mittaaviin tutkimuksiin.

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on ehkäistä työttömyyden kielteisiä vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn, vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä, sekä ehkäistä syrjäytymistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014d.) Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu TE-toimiston ja sosiaalihuollon viranomaisen yhdessä asiakkaan kanssa laatimaan aktivointisuunnitelmaan. Asiakkaan palvelukokonaisuuden suunnittelussa otetaan huomioon asiakkaan henkilökohtainen tilanne. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014d.) Kuntien on järjestettävä kuntouttavaa työtoimintaa pitkään työttöminä olleille henkilöille, jotka saavat työmarkkina- tai toimeentulotukea ja jotka eivät työ- ja toimintakykynsä takia kykene osallistumaan TE-hallinnon ensisijaisiin palveluihin. Kuntouttava työtoiminta järjestetään asiakkaan tarpeiden mukaan joko osa- tai kokopäiväisesti. Toiminnan on oltava tavoitteellista, niin että se parantaa mahdollisuuksia työllistyä, hakeutua koulutukseen tai osallistua TE-hallinnon työllistymistä edistäviin palveluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014d.)

Vammaisten henkilöiden kokemuksia työhönkuntoutuksesta tutkinut Ilkka Oksman sai tutkimuksessaan lähes yksinomaan positiivisia tuloksia. Lähes kaikki asiakkaat painottivat säännöllisen ja tarpeellisen työn tekemisen merkitystä. Myös työyhteisön merkitystä korostettiin. Asiakkaat kokivat elämänhallintansa kohentuneen työllistymistä tukevan toiminnan myötä muun muassa alkoholin käytön osalta. (Oksman 2011: 29.) Tulokset vastaavat Roposen (2010: 54-58) työn merkitystä käsitteleviä tuloksia siltä osin, että molemmissa työn tai työllistämistä tukevan palvelun koettiin vaikuttaneen myönteisesti elämänhallintaan.

Työkyvyttömyysetuutta saavien ihmisten työllistymistä tuetaan ensisijaisesti juuri kuntoutuksen keinoin (Lampinen ym. 2012: 43). Kuntouttavasta työtoiminnasta ei kuitenkaan sen lain voimassaoloaikana ole syntynyt niin paljon siirtymiä eteenpäin kuin on ollut tavoitteena. Sen vaikutukset ovat painottuneet enemmän elämänhallinnan paranemiseen kuin työmarkkinoille siirtymiseen. (Hietala, Lindberg & Ray 2014: 3.) Järjestelmällä on loppujen lopuksi tarjolla vain vähän palveluita tukemaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ihmisten siirtymistä työelämään (Lampinen ym. 2012: 43). Siirtymä kuntoutuksesta työelämään on todettu haasteelliseksi myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Yhdysvalloissa on vertailtu kilpailukykyiseen työllistymiseen tähtäävää työllistämistä vähemmän tavoitteelliseen, enemmän kuntouttavaan työllistämiseen. Tutkimuksessa käytettävä termi *competetive employment* tarkoittaa työllistämistoimia, joiden tavoitteena on tukea osatyökykyisen työntekijän integroimista vapaille työmarkkinoille. (Logston 2011.) Tutkimuksessa käytetty ilmaus *sheltered employment* puolestaan tarkoittaa työllistämiseen tähtäävää järjestelyä, jossa työllistyjä tekee töitä muiden osatyökykyisten kanssa (Kregel & Dean 2002, 64). Tutkimusnäyttö osoittaa että työllistämispalvelut, joissa tavoitteena on integroida asiakas vapaille työmarkkinoille, tukevat tämän työllistymistä paremmin, kuin esimerkiksi päivätoiminta tai muut vähemmän tavoitteelliset työllistämistoimet. (Bond 2004: 353.)

Kuntouttavan työtoiminnan ongelmat ovat kuitenkin poikineet Suomessa jo joitain poliittisia ratkaisuja. Siirtymää kuntoutuksen piiristä työelämään on pyritty porrastamaan muun muassa kahden eduskunnalle annetun ehdotuksen myötä. Toinen ehdotus koski osakuntoutusrahaa, jota myönnettäisiin niille työhön kuntoutujille, jotka työskentelevät osa-aikaisesti kuntoutuksen ohella. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014b.) Toinen uudistus selkeyttää palkkatukijärjestelmää ja edistää siten heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Uudistuksen tarkoituksena on, että palkkatukea maksetaan enemmän ja pitempään niille, joille työllistyminen on vaikeinta ilman tukea. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014c.)

Työhönvalmentajapalveluja voisi kuntouttavaan työtoimintaan verrattuna nimittää astetta tavoitteellisemmaksi työllistämispalveluksi. Ne ovat menetelmällisesti myös lähempänä tuetun työllistämisen mallia. Työhönvalmentajapalvelut ovat TE-toimiston tarjoama palvelu niille opiskelijapaikassa työskenteleville, jonka työnantajalle myönnetään palkkatukea, sekä TOPPIS-mallin mukaisesti opiskeleville. TOPPIS-mallissa työnhakija tekee palkkatuettua työtä, ja osallistuu työsuhteen aikana myös TE-toimiston järjestämään työvoimakoulutukseen. (TE-palvelut 2014a.) Työhönvalmentaja auttaa työnhakijaa henkilökohtaisesti työnhaussa. Tavoitteena on etsiä työntekijän oma osaaminen ja vahvuusalueet. Tukea tarjotaan työpaikan valintaan, hakemiseen, työsuhteen solmimiseen sekä alkuun pääsemiseen uudella työpaikalla. Työhönvalmennusta voi saada 50 tuntia vuodessa. (TE-palvelut 2014a.)

Härkäpää, Harkko ja Lehikoinen (2013) ovat tutkineet Kelan työhönvalmentajapalveluun osallistuneiden asiakkaiden kokemuksia palvelusta. Palveluun osallistuneet asiakkaat mainitsivat tavoitteikseen ensisijaisesti psyykkisen ja fyysisen kunnon kohenemisen ja palveluun kuuluvaan työharjoitteluun tai työssäolo- ja työelämätaitojen harjoitteluun osallistumisen. Suoranaisia työllistymiseen liittyviä tavoitteita esitti harvempi vastaaja. Neljännnes vastaajista ilmoitti tavoitteekseen kokopäiväisen ansiotyön, ja viidennes osa-aikaisen ansiotyön. Valtaosa tutkimukseen osallistuneista arvioi hyötynensä työhönvalmennukseen osallistumisesta. Viidennes vastaajista arvioi, ettei valmennuksesta ollut enempää hyötyä kuin haittaakaan, ja pieni osa arvioi valmennuksen jopa haitalliseksi. Työkykynsä positiivisesti arvioineet kokivat useammin hyötynensä palvelusta kuin työkykynsä alentuneeksi tai heikoksi arvioineet. Tutkimukseen osallistuneista 47 % mainitsi tulevaisuuden toiveekseen mahdollisuuden jatkaa työelämässä tai palata sinne. Vastaajista 38 % toivoi tulevaisuudelta terveyden kannalta sopivan työn löytämistä. Ammatillisen osaamisen paranemista taas piti erittäin tärkeänä tulevaisuuden tavoitteena 42 % vastaajista. (Härkäpää, Harkko ja Lehikoinen 2013: 46-47, 51, 54 .)

Työpaikalla toteutettava työkokeilu voi tukea työllistyjää palaamaan työmarkkinoille. Kokeilupaikkaa kannattaa hakea itse, mutta Työ- ja elinkeinotoimistosta saa tietoa työnantajista, jotka saattavat ottaa työkokeilijoita. Työkokeilu auttaa myös selvittämään, millaista tukea työllistyjä tarvitsee palatakseen työelämään. Työkokeilun ajan työttömille työllistyjille maksetaan samaa etuutta kuin työttömänä. Työmarkkinoille paluuta voidaan tukea työkokeilun jälkeen esimerkiksi palkkatuetulla työllä, koulutuksella tai työhönvalmennuksella. (TE-palvelut 2014b.)

Huonokuuloisten asiakkaiden kokemuksia työkokeilusta tutkineet Raija-Liisa Kokko ja Helena Bräysy kysyivät työkokeiluun osallistuneilta asiakkailta muun muassa sitä, millaisena he kokivat työkokeilun aikana saamansa tuen. Monelle osallistujalle tuli ensisijaisesti mieleen työkokeilun aikana saamansa taloudellinen tuki, jota moni piti liian pienenä suhteessa esimerkiksi tehtyyn työhön. Osa haastateltavista koki muunkin projektin myötä saadun tuen puutteelliseksi, ja tukihenkilön tai ohjaajan tukea kaivattiin. Työntekoon kaivattiin melko perusteellista ohjausta, jota työkokeilupaikalla ei usein ollut aikaa tarjota. Positiivisena työkokeilijat olivat muun muassa kokeneet työyhteisön suhtautumistavan heihin. (Kokko & Bräysy 2012: 69-70, 73.)

Asiakkuuksia voi olla yhtä aikaa useammassakin palvelussa, sillä tiettyjen työllistysjärhymien on mahdollista saada esimerkiksi työkokeilun ajaksi muutakin tukea (TE-palvelut 2014b). Tällaiseen työkokeilun aikaiseen palvelukokonaisuuteen voi yksittäisellä asiakkaalla kuulua esimerkiksi TE-toimiston alaisen projektin tai ostopalvelun työhönvalmennus sekä Kelan maksama ylläpitokorvaus. (Kokko & Bräysy 2012: 69).

2.5 Tuetun työllistymisen malli

Tuetulla työllistymisellä tarkoitetaan prosessia, jossa vajaakuntoinen työnhakija työllistetään työhönvalmentajan tuella. Tuettu työllistyminen on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat joko vamman tai muun syyn vuoksi huonossa työmarkkina-asemassa, ja tarvitsevat jatkuvaa tukea selviytyäkseen työssä. Tuetun työllistymisen tavoitteena on löytää valmentautujalle pysyvä työpaikka, jossa hän voi työskennellä mahdollisimman tuottavasti ja tehokkaasti. (Työpajatie-
tieto.) Keskeistä tuetun työn mallissa on nimenomaan jatkuva tuki, joka varmistaa tuettavan työssä pysymisen työllistymisen jälkeen (Tuetun työllistymisen työkalupakki 2014: 30).

Tuetun työllistymisen malli on alun perin kotoisin Yhdysvalloista. Mallin käsite, periaatteet ja arvot perustuvat havaintoon, että ihminen pystyy merkittävästä oppimisvaikeuksista huolimatta suoriutumaan monista hänelle annetuista haastavista tehtävistä. Mallin avulla pystyttiin onnistuneesti tukemaan myös vammaisen tai vajaakuntoisen henkilön työn saamista ja työelämässä pysymistä. 1980-luvulla malli levisi Eurooppaan, ja 1990-luvun puoliväliin mennessä myös Suomeen. Euroopan tuetun työllistymisen kattojärjestö EUSE (The European Union of Supported Employment) on perustettu vuonna 1993. Samana vuonna Suomessa perustettiin Vajaakuntoisten työllistymisen edistämissäätiö VATES. VATESin alaisuuteen perustettiin vuonna 1995 Suomen tuetun työn verkosto eli FINSE. (Tuetun työllistymisen työkalupakki 2014: 8.)

Tuetun työllistymisen mallin keskeisiä arvoja ovat voimaantuminen, sosiaalinen osallisuus ja yksilön kunnioittaminen. Mallissa on keskeistä kohdella jokaista asiakasta yksilönä ja ottaa huomioon hänen henkilökohtaiset ominaisuutensa, kuten kiinnostuksen kohteensa, taustansa ja elämäntilanteensa. Tuetun työllistämisen mallin palvelut, tilat ja tiet ovat kaikkien henkilöiden saavutettavissa. (Tuetun työllistämisen työkalupakki 2014: 8-9.)

Tuetun työllistämisen palvelut ovat aina asiakkaan työllistymistä edistäviä, asiakasta arvostavia ja sopivat jokaiselle palvelua tarvitsevalle ikään katsomatta. Palvelusta pyritään tekemään asiakkaille omaehtoista. Asiakkaita tuetaan kehittämään omia mielenkiinnon kohteita. Malliin kuuluu myös tukea asiakkaita ymmärtämään omat mahdollisuutensa, jotta he voisivat tehdä mieltymystensä mukaisia valintoja ja ymmärtää niiden seuraukset. Asiakkaiden osallisuuden kokemusta niin heidän omaan elämäänsä kuin yhteiskuntaankin tuetaan. Palveluntuottajien henkilöstö ja organisaatiorakenne kykenevät muuttumaan asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Yhtenä mallin tarkoituksena on olla joustava ja kyetä tarvittaessa vastaamaan asiakkaiden erityistarpeisiin. (Tuetun työllistämisen työkalupakki 2014: 8-9.)

Tuetun työllistämisen määritelmä vaihtelee maailmanlaajuisesti, mutta eurooppalaisen tuetun työllistymisen menetelmän kolme olennaisinta elementtiä ovat palkkatyö, avoimet työmarkkinat ja jatkuva tuki. Henkilöille on ensinnäkin maksettava suoritetusta työstä vähintään

säädetyt vähimmäispalkan mukainen korvaus. Erityistä tukea tarvitseville henkilöille on myös taattava muiden julkisella tai yksityisellä sektorilla työskentelevien henkilöiden kanssa sama palkka ja sopimusehdot. Tarkoituksena on, että erityistä tukea tarvitsevat henkilöt olisivat avoimilla työmarkkinoilla tasavertaisia muihin työntekijöihin nähden. Viimeisenä elementtinä olevalla jatkuvalla tuella puolestaan tarkoitetaan tarpeen mukaan tarjottavaa tukea sekä työntekijälle että työnantajalle. Työn tekemiseen ja työssä pysymiseen tarvittavan tuen määrä määritellään yksilöllisesti. (Tuetun työllistämien työkalupakki 2014: 10.)

Tuetun työllistämisen prosessi alkaa kartoitusvaiheella, jossa kartoitetaan asiakkaan sosiaalinen tilanne, terveydentila, ammatillinen- ja koulutushistoria sekä kognitiiviset, sosiaaliset ja työelämään liittyvät taidot. Asiakkaalle laaditaan kartoitusvaiheessa hänen omiin vahvuuksiinsa ja mahdollisuuksiinsa perustuva yksilöllinen jatkosuunnitelma. (Hyvää Työtä-projekti.) Kartoitusvaihetta seuraava vaihe tuetun työllistymisen prosessissa on harjoitteluvaihe. Siinä kartoitetaan yhdessä asiakkaan kanssa työpaikkoja, ja sovitaan tutustumiskäyntejä (Hyvää Työtä-projekti.) Työhönvalmentaja tarjoaa tukea hakemuksen laatimisessa sekä osallistuu työhaastatteluun. Työhönvalmentaja on lisäksi mukana sovittelemassa työtehtäviä työntekijän kykyjen mukaiseksi. (Työpajatieto.)

Työsuhteen synnyttyä palvelua jatketaan tarjoamalla tukea niin työllistyjälle, työnantajalle kuin työyhteisölle. Tukea tarjotaan vierailemalla säännöllisesti työpaikalla ja pysymällä myös säännöllisessä kontaktissa työnantajaan. Mahdollisiin ongelmatilanteisiin pyritään puuttumaan nopeasti. Tuen tarkoitus on luoda asiakkaalle edellytykset työllistyä pysyvästi työpaikalleen. (Hyvää Työtä-projekti.)

Kuvio 1: Tuetun työllistymisen viisiportainen menetelmä (Tuetun työllistämisen työkalupakki 2014: 10).

Tuetun työllistymisen mallia käytetään Suomessa vielä melko vähän (Hyvää Työtä -projekti). Mallia on Suomessa sovellettu muun muassa vammaisten ja osatyökykyisten työllistymisen tukemiseen tarkoitetussa Tuettu työllistyminen -projektissa (2006-2010). Projektin loppuraportissa tarkasteltiin muun muassa, millaiset osuudet asiakkaista olivat päässeet mihinkin vaiheeseen projektia. Projekti oli jaoteltu tutkimustuloksissa neljään vaiheeseen, jotka ovat lähtötilanne, työllistymisen valmistelu, työn aloitus ja tuen häivyttäminen. Kolmanteen ja neljänteen eli työn aloittamiseen ja tuen häivyttämiseen pääsi tutkimustulosten mukaan 88 prosenttia kaikista palvelun aloittaneista asiakkaista. Työn aloitusvaihe ja häivyttämisen vaihe tulosten mukaan ovat ajallisesti kaikkein pitkäkestoisempia. (Nuorten Ystävät ry 2011: 20.)

Avoimille työmarkkinoille pääsi Tuettu työllistyminen -projektin asiakkaista 32 prosenttia asiakkaista, jonka lisäksi työharjoitteluun pääsi 34 prosenttia ja työkokeiluun 29 prosenttia. Työnantajina oli pääsääntöisesti yksityisen sektorin edustajia, mutta myös julkisen ja kolmannen sektorin työpaikkoja. (Nuorten ystävät ry 2011: 21.)

2.6 Hyvää Työtä -projekti

Hyvää Työtä -projekti (2013-2015) oli Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen tukema ja Uudenmaan vammaispalvelusäätiön toteuttama projekti, jonka tavoitteena on tukea hankalassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä (Uudenmaan vammaispalvelusäätiö 2013). Hyvää Työtä-projektin tavoitteena on lisätä heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymismahdollisuuksia, lisätä työnantajien kiinnostusta kohderyhmän työllistämiseen sekä edesauttaa asiakkaan joustavaa siirtymistä sosiaalihuollon palveluista työvoimapolitiittisiin palveluihin. (Hyvää Työtä-projekti.)

Työllistyjät ohjautuvat palveluun joko Monipalvelukeskus Duunista tai TE-toimiston kautta.

Vuodessa 35 henkilöä aloitti palkkatuetun työn tai työkokeilun projektin kautta.

Vuonna 2013 projektin asiakkaina oli yhteensä 20 henkilöä. Alla on kuvattuna näiden asiakkaiden jakautuminen palvelun eri vaiheisiin.

Tilanne/palvelu	Henkilöä
Kartoitusjakso	6
Työpaikkaa etsitään	5
Työkokeilussa	1
Työllistynyt palkkatuella	2
Työllistynyt ilman palkkatukea	2
Opiskelu	1
Muut (mm. terveydentilan selvitys)	3
Yhteensä	20

Taulukko 1: Hyvää Työtä -projektin tuloksia vuodelta 2013. (Hyvää Työtä -projekti.)

3 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus

Halusin tutkimuksen palvelevan työelämäkumppanin intressejä, joten tutkimukseni oli hyvä koskea Hyvää Työtä -projektin tuloksia ja vaikutuksia. Koska määrälliset tulokset on helppo osoittaa erilaisten tilastojen avulla, halusin tutkia projektia sen käyttäjien, eli asiakkaiden kokemusmaailman kautta. Tutkimuskysymykseksi muotoutuikin se, kuinka asiakkaat ovat itse kokeneet projektin vaikuttaneen heidän elämäänsä.

Haastatteluaineistoa kerätessäni havaitsin toistuvasti, että asiakkaat pohtivat myös muita kuin Hyvää Työtä -projektiin liittyviä syitä sille, miten heidän työllisyystilanteensa projektin aikana muuttui. Aineistoa kerätessä minulla heräsikin mielenkiinto siihen, mitä eri perusteluja asiakkaat esittävät projektin tuloksille omalla kohdallaan. Näin ollen toiseksi tutkimuskysymykseksi muodostuikin tutkia, millaisten muiden tekijöiden asiakkaat uskovat vaikuttavan työllistymiseensä.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Miten asiakkaat kokivat projektin vaikuttaneen elämäänsä?
2. Millaisten Hyvää Työtä-projektista riippumattomien tekijöiden asiakkaat uskovat vaikuttavan työllistämiseensä?

Tutkimuksen tiedonantajina toimi neljä Hyvää Työtä -projektin entistä asiakasta. Tiedonantajat valikoituivat sen mukaan, ketkä projektin entisistä asiakkaista suostuivat mukaan tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuneista kukaan ei ollut työllistynyt projektin myötä pysyvästi. Kaikilla oli taustalla jokin suoritettu koulutusohjelma.

Valitsin tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun, koska mitattavina muuttujina olivat asiakkaiden subjektiiviset kokemukset. Tutkimusaineisto analysoitiin kvalitatiivisesti. Analyysimenetelmänä toimi teemoittelu, joka on muun muassa teemahaastatteluaineiston analysoimiseen sopiva menetelmä. Tein teemoittelun aineistolähtöisesti, eli niin, että aineisto ohjasi tutkimuksen analyysin kulkua. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

3.1 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu sopii asiakkaiden omien kokemusten mittaamiseen hyvin, sillä siinä keskeisessä roolissa ovat nimenomaan ihmisten antamat merkitykset kokemilleen tapahtumille. Lisäksi haastattelua tehdessä on helppo syventää saamiaan vastauksia kaiken tarvitsemansa informaation keräämiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 11, 35.)

Haastattelu on joustava menetelmä ja sopeutuu monenlaisiin tarkoituksiin. Haastattelu metodina perustuu kielelliseen vuorovaikutukseen. Keskustelunomaisissa haastatteluissa vuorovaikutus korostuu, ja tutkija saa mahdollisuuden lähestyä vaikeitakin tutkittavia asioita, kuten sitä, millaisia merkityksiä ihmiset antavat kokemilleen tapahtumille. (Hirsjärvi ym. 2009: 11.)

Haastattelun etuihin kuuluu myös se, että se korostaa ihmisen roolia tutkimusaineistossa subjektina. Haastattelussa on mahdollisuus myös selvittää ja syventää haastateltavan antamia vastauksia esimerkiksi pyytämällä tätä perustelemaan esittämänsä mielipidettä. Toisaalta haastattelun haittoja on esimerkiksi se, että se saattaa sisältää monia virhelähteitä. Haastateltavilla saattaa esimerkiksi olla taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009: 35.)

Lomakehaastattelulla tarkoitetaan lomakkeen mukaan esitettyjä, tietyssä järjestyksessä ja muodossa olevia kysymyksiä. Strukturoimattomassa haastattelussa puolestaan käytetään avoimia kysymyksiä, ja haastattelijan päätehtävänä on syventää haastateltavien vastauksia ja rakentaa haastattelun jatko niiden varaan. Hirsjärvi ja Hurme luokittelevat teemahaastattelun puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Tämä tarkoittaa sitä, että menetelmässä on sekä lomakehaastattelun että strukturoitumattoman haastattelun piirteitä. Teemahaastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Teemahaastattelussa keskeisiä ovat ihmisten tulkinnat asioista sekä heidän asioille antamansa merkitykset. (Hirsjärvi ym. 2009: 44-48.)

3.2 Laadullinen analyysi

Laadullista analyysia voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Laadullista analyysia voidaan käyttää monen eri tieteenalan tutkimusanalyysissa, mutta tyypillisesti sitä käytetään ihmistieteissä. Yksi laadullisissa menetelmissä korostuva piirre on tutkimuskohteen esiintymisympäristöön, taustaan, tarkoitukseen, merkityksiin, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. (Jyväskylän yliopisto.)

Laadullinen tutkimus voi olla induktiivista eli aineistolähtöistä tai abduktiivista eli tutkijan omista johtopäätöksistä ohjautuvaa (Hirsjärvi ym. 2009, 136). Pääsääntöisesti laadullinen tutkimus on kuitenkin aineiston perusteella ohjautuvaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Laadulliselle analyysille onkin tyypillistä, että aineisto ja tutkimusongelma ovat tiiviissä vuoropuhelussa keskenään. Aineisto tarjoaa harvoin suoria vastauksia tutkimusongelmaan. (Ruusuvaori, Nikander & Hyvärinen 2011: 13.)

Laadullinen analyysi alkaa usein jo varsinaisessa haastattelutilanteessa. Tutkija voi haastatellensa esimerkiksi tehdä havaintoja ja niistä johdettuja päätelmiä joidenkin ilmiöiden toistuvuudesta. Aineisto analysoidaan myös usein lähellä aineistoa ja sen kontekstia. Toisin kuin

määrällisessä tutkimuksessa, laadullisessa tutkimuksessa säilytetään aineisto usein sanallisessa muodossa. Laadulliset analyysitekniikat ovat moninaisia. Laadullisessa tutkimuksessa ei voida sanoa olevan yhtä ehdottoman oikeaa analyysitapaa. Aloitteleva tutkija voikin kehittää ja opetella itse erilaisia ratkaisutapoja laadulliseen analyysiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 136.)

Valitsin aineiston analyysitavaksi teemoittelun, sillä se on luonteva etenemistapa teemahaastatteluaineiston analysoimisessa. Teemat, joista haastateltavien kanssa on puhuttu, löytyvät yleensä kaikista haastatteluista. Aineisto voidaankin litteroinnin jälkeen järjestellä teemoittain. Joskus teemat ovat linjassa aineistonkeruussa käytetyn teemahaastattelurungon kanssa, mutta näin ei aina käy. Joskus aineistosta löytyy uusia teemoja, eivätkä ihmisten käsittelemät aiheet välttämättä noudata tutkijan tekemää järjestystä ja jäsenystä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemoittelu voidaan tehdä aineistolähtöisesti, eli etsimällä litteroidusta tekstimassasta eri haastateltavia tai vastauksia yhdisteleviä tai erottavia tekijöitä. Toinen vaihtoehto on analysoida aineistoa teorialähtöisesti, jolloin teemoittelua ohjaa jokin tietty viitekehys tai teoria. Aineistoa voi järjestellä teemoittain esimerkiksi asettelemalla ne eräänlaiseen teemakorttiin. Tämän voi tehdä joko leikkaamalla ja liimaamalla tulostettua aineistoa, tai sähköisesti tekstinkäsittelyohjelmilla. Sähköisesti järjestellessä on mahdollista muun muassa lisätä sama sitaatti useaan eri teemaan kohtuullisen vähällä vaivalla. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.)

Teemojen esittelyn yhteydessä esitellään usein aineistosta koottuja sitaatteja. Sitaattien tarkoitus on antaa lukijalle havainnollistavia esimerkkejä. Se antaa myös lukijalle lisää mahdollisuuksia arvioida tutkimustuloksista tehtyjen tulkintojen luotettavuutta myös itse. Sitaatteja esittäessä on tärkeää pohtia, ettei niiden yhteydessä esitä tunnistettavia tietoja tutkimusaineistostaan. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.)

3.3 Opinnäytetyön teemat ja haastattelukysymykset

Haastattelua suunniteltaessa on syytä ottaa huomioon haastattelutilanteen mahdollisesti haastateltavalle aiheuttama stressi tai muut tuntemukset (Hirsjärvi & Hurme 2009: 20). Pyrin haastattelussa keskittymään vain haastateltavien kokemuksiin projektin asiakkaana olemisesta, ja jätin pois henkilökohtaiset aiheet, esimerkiksi kysymykset heidän taustastaan. Tarkoitukseni ei vielä tutkimuksen alkuvaiheessa ollut kerätä muuta kuin Hyvää Työtä-projektiin liittyvää tietoa, joten laadin kysymykset projektin ympärille.

Pyrin valitsemaan käyttämäni kielen ja käsitteet tutkimusryhmän mukaan. Halusin jättää liian vaikeaselkoiset sanat ja lauserakenteet pois kysymyksistä, sillä ymmärretyksi tuleminen edel-

lyttää haastattelijalta usein pitäytymistä tuttuihin ilmaisuihin ja esittämisen tapoihin. Haastattelussa on tärkeää varmistaa, että haastateltava tulkitsee käytetyt käsitteet ja ilmaisut oikealla tavalla. Haastattelurunkoon kirjoitin kysymykset melko tiiviiseen muotoon, mutta haastattelutilanteessa tarkensin ja selvensin niitä tarvittaessa konkreettisilla esimerkeillä. (Hirsjärvi ym. 2009: 53.)

Haastattelurunkoni on jäsennetty niin, että alkuosa on tosiasiakysymyksiä, joissa selvitetään, mitä haastateltava ja työhönvalmentaja olivat käytännössä tehneet projektin aikana. Haastattelurungon loppuosassa taas oli mielipidekysymyksiä, joissa mitataan asiakkaan henkilökohtaisia kokemuksia projektista. (Hirsjärvi ym. 2009: 106.)

Teemarunkoni ensimmäinen teema käsittelee taustatietoja. Siinä kartoitan haastateltavan lähtötilannetta kahdella tosiasiakysymyksellä, joissa selvitan, mistä hän sai tietää Hyvää Työtä -projektista ja millaisia odotuksia hänellä oli projektille. Toinen haastatteluteema koostuu sekä tosiasiakysymyksistä, joissa tiedustellaan projektin aikana tehtyjä asioita, että lopun mielipidekysymyksistä. Viimeisessä haastatteluteemassa menen syvemmälle haastateltavan omien kokemusten mittaamiseen. Kahden viimeisen kysymyksen tarkoitus on tarjota vastaus myös tutkimuskysymyksilleni. Koska ne ovat haastattelun lopussa, haastateltava on jo orientoitunut miettimään aihetta aiempien kysymyksen yhteydessä, ja voi antaa niihin harkitun vastauksen.

Teema 1: taustatiedot

- Mistä saitte tietää Hyvää Työtä -projektista?
- Millaisia odotuksia/toiveita teillä oli projektille?

Teema 2: Hyvää Työtä -projektin kokemuksia

- Kuinka usein tapasitte työvalmentajan kanssa?
- Millaista tukea saitte työvalmentajalta projektin aikana?
- Mikä oli parasta Hyvää Työtä -projektissa
- Mitä kehitettävää projektissa olisi?

Teema 4: Projektin tuomat muutokset

- Mikä muuttui elämässänne projektin myötä?
- Tunnetteko olevanne valmiimpia siirtymään työelämään?

3.4 Haastattelujen ja analyysin toteutus

Työelämän yhteyshenkilönä toiminut projektin työhönvalmentaja teki haastateltavien valinnan puolestani. Syynä tähän oli muun muassa se, että työelämäkumppani tunsii haastateltavat etukäteen, ja sai heihin myös helposti yhteyden. Pääsin kuitenkin myös itse osallistumaan valintaprosessiin, sillä yhteistyökumppani esitteli minulle potentiaalisia haastateltavia taustatietojen perusteella, ja kävimme heitä läpi yhdessä.

Haastattelut järjestettiin Porvoossa. Osa haastatteluista oli Hyvää Työtä -projektin tiloissa Monitoimikeskus Duunissa ja osa kahviloissa, riippuen siitä, minne haastateltava pääsi parhaiten tulemaan. Haastatteluympäristö ei missään haastattelussa ollut asiakkaille liian henkilökohtainen. Kodin ulkopuolella järjestettävä haastattelu jättää haastateltavan henkilökohtaisen elämän enemmän tilanteen ulkopuolelle, ja saattaa näin tehdä tilanteesta helpomman haastateltavalle. (Hirsjärvi ym. 2009: 91.)

Haastattelut toteutettiin maalisi- huhtikuussa 2015. Ensimmäisenä haastattelupäivänä haastateltelin kahta asiakasta, loput kaksi haastattelua tein erillisinä päivinään. Haastattelujen järjestämisspäivät lykkääntyivät muutamaa otteeseen. Mutkia matkaan toivat muun muassa vaikeudet aikataulujen yhteensovittamisessa. Kaikki pyydettyt henkilöt eivät myöskään halunneet osallistua. Yhtenä syynä tälle oli ehkä se, että projektin päättymisestä oli haastattelujen järjestämishetkellä kulunut jo muutama kuukausi aikaa. Haastateltavat saattoivatkin epäillä, muistavatko he projektin aikaisista tapahtumista enää riittävästi.

Haastattelutilanteet nauhoitettiin, jotta ne tulisivat dokumentoiduksi mahdollisimman tarkasti. Olin etukäteen lukenut lähdeaineistosta, että haastateltavat saattavat kokea nauhoituksen kiusallisena (Hirsjärvi ym. 2009: 93). Olinkin varautunut tarvittaessa perustelemaan nauhurin käyttöä eri tavoin. Kaikki haastateltavat suhtautuivat nauhuriin kuitenkin luontevasti, eikä se tuntunut häiritsevän missään haastattelussa.

Työelämäkumppani oli haastattelun alkupuolen mukana haastattelussa. Tämän tarkoitus oli tukea niitä asiakkaita, jotka saattaisivat kokea tilanteen tuntemattoman haastattelijan kanssa jännittäväksi. Lisäksi työelämäkumppani auttoi haastateltavia palauttamaan mieleen, mitä kaikkea he tekivät projektin aikana yhdessä. Koska alkuvaiheen kysymyksillä mitattiin tapahtuneita tosiasioita, työelämäkumppanin läsnäolo teki tutkimustuloksia näiden kysymysten osalta jopa tarkemmiksi ja luotettavammiksi. Sen sijaan haastateltavan mielipidettä mittaavat kysymykset kysyin, kun olimme haastateltavan kanssa kahden kesken, jotta työelämän yhteistyökumppanin läsnäolo ei millään lailla vääristäisi tutkimustuloksia tai vaikuttaisi niihin.

Tarkoitukseni oli kerätä haastattelutilanteessa myös muistiinpanoja esimerkiksi mieleeni nousseista kysymyksistä, mutta välttää kuitenkin liikaa kynän ja paperin käyttöä, ettei keskustelu häiriintyisi siitä. Käytännössä huomioni meni haastattelutilanteissa usein keskustelun seuraamiseen. Vuorovaikutuksen ylläpitämisen kannalta uskon kuitenkin olleen parempi, että keskityin haastateltavien puheeseen. Huomasin muistiinpanojen kirjoittamisen häiritsevän myös jonkin verran kuuntelemistani. Eräästä haastattelusta minua jäi harmittamaan se, kun kirjasin erään mieleeni tulleen jatkokysymyksen paperille, mutten muistanutkaan enää vilkaista paperiin, ja kysymys jäi esittämättä. Tältä kannalta ajateltuna hieman aktiivisempi ote myös muistiinpanojen tekemisessä ja niiden silmäilemisessä olisi voinut tuoda oman lisänsä haastattelun tuloksiin.

Osa haastateltavista oli puheliaampia, osa antoi niukkasanaisempia vastauksia. Välillä huomasin esittäneeni kysymyksen liian hankalasti. Näissä tilanteissa tarkensinkin kysymystä enemmän arkikielelle. Monesti haastattelun edetessä opin paremmin tuntemaan asiakkaan puhettavan, ja hyödynsin sitä myös keskustelutilanteessa. Ajatuksena oli, että mitä enemmän puhumme niin sanotusti samaa kieltä, sitä syvemmälle keskustelu voi edetä.

Haastattelut sujuivat pääasiallisesti rennoissa tunnelmissa. Varsinkin ensimmäisenä haastattelupäivänä, kun haastattelin kahta asiakasta, haastattelutilanteeseen liittyvä jännitys oli kadonnut jo viimeistään toisen haastattelun kohdalla. Olisikin voinut olla hyvä pitää esimerkiksi kaikki haastattelut peräkkäin, jolloin olisin saanut jälkimmäisiin lisää rutiinia alle. Loppujen lopuksi tärkeimmäksi tavoitteekseni muodostui kuitenkin saada mahdollisimman moni haastateltava mukaan, enkä ollut enää niin tarkka haastattelun paikan tai ajankohdan suhteen.

Kaikki haastattelut sujuivat melko keskustelunomaisesti. Ainoana poikkeuksena oli eräs haastateltava, joka lähti suostumuslomakkeen esitettyäni lukemaan siitä itsenäisesti haastattelukysymyksiä ja vastaamaan niihin siinä järjestyksessä, kun ne lomakkeessa olivat. En viitsinyt keskeyttää häntä, sillä ajattelin, ettei sillä ole väliä, esitänkö itse kysymykset vai en. Kuten muissakin haastatteluissa, kysyin kuitenkin tarvittaessa mieleeni tulleet jatkokysymyksiä, ja myös työelämäkumppani osallistui ajoittain keskusteluun.

Haastatteluiden päätyttyä litteroin ne melko lyhyen ajan kuluessa, jotta haastattelutilanne olisi litteroidessa mahdollisimman tuoreessa muistissa. Kirjasin haastatteluja kuunnellessani ja litteroidessani myös mieleeni nousseita ajatuksia ylös, ja sain niistä jo alustavan suunnan tutkimusanalyysille. Ensimmäisen kahden haastattelun jälkeen tuli melko pitkä tauko, ennen kuin pääsin pitämään loput haastattelut. Tämän tauon aikana tein jo alustavaa värikoodausta ja teemoihin jakoa. Ajatus toisesta tutkimuskysymyksestäni syntyi jo tämän alustavan teemoittelun myötä, sillä toiseen haastattelukysymykseen liittyviä teemoja nousi erityisesti juuri näistä kahdesta ensimmäisestä haastattelusta. Kahta viimeistä haastattelua pitäessäni minulla

oli siis jo mielessäni toinen tutkimuskysymys, mutta päätin silti olla muuttamatta kysymyksiä, jotta aineiston keruu olisi tasapuolista eivätkä tutkimustulokset vääristyisi. Kahdesta viimeisestä haastattelusta minulle kertyi vähemmän toiseen tutkimuskysymykseen vastaavaa aineistoa, mutta pitäydyin kuitenkin toisessa tutkimuskysymyksessäni.

Tein värikoodauksia sekä käsin yliväiväustussilla että sähköisesti tekstinkäsittelyohjelmalla. Lopullisen värikoodatun version tein sähköisesti. Halusin koodata aineistoa avoimin mielin sille, että siitä saattaa nousta aihe kolmannelle tutkimuskysymykselle. Pyrin koodaamaan mahdollisimman suuren osan tekstistä jollakin värillä. Kokonaan koodaamatta jätin kuitenkin projektin aikana tehtyjen asioiden kuvailun, sillä katsoin, ettei niistä ole johdettavissa mielekästä tutkimuskysymystä. Aineistosta ei muutenkaan noussut mitään muuta selkeää teemaa, joten keskityin kahteen tutkimuskysymykseeni. Koodaamisen jälkeen kokosin kummallekin tutkimuskysymykselle oman teemakortiston. Jaoin kysymykseen vastaavat sitaatit teemakortistoihin. Niiden pohjalta muodostin yläteemoja, jotka muodostivat tutkimuksen tulokset.

4 Tulokset

Erittelin aineistosta kokoamani teemat sen mukaan, mitkä teemat koskivat projektin antaman tuen merkitystä asiakkaille, ja mitkä taas projektin ulkopuolisten tekijöiden merkitystä asiakkaiden työllistymiselle. Jako ei kaikissa tilanteissa ollut aivan itsestään selvä. Olen esimerkiksi luokitellut projektin päättymisen projektista riippumattomaksi tekijäksi, sillä mielsin sen enemmänkin projektin ulkopuolella tapahtuneeksi asiaksi, joka johtui muun muassa taloudellisista syistä. Sen olisi kuitenkin voinut laskea myös projektiin kuuluvaksi syyksi, joka olisi antanut oman sävöksensä tuloksiin.

4.1 Hyvää Työtä-projektin merkitys asiakkaille

Projektin aikana saadun tuen merkityksestä nousi erityisesti esiin työhönvalmentajien omistautuminen asiakkailleen. Työhönvalmentajien asiakkaille varaama aika ja paneutuminen koettiin positiivisena.

”...et hän oli kyl tosi kiitettävän viitseliäs, et, et mä olin ihan niikun otettu siitä et, et miten paljon hän tuki mua ja kuinka paljon hän viitsi ja kaikki se jutustelun määrä ja semmonen, että se oli kyllä tosi hyvää toimintaa, että mainostin paljon tätä projektia ja kaikille suosittelin hirveesti näit työllisyysprojekteja.”

Seuraavassa sitaatissa haastateltava kertoo kokeneensa positiivisena, että työhönvalmennuspalvelu ei päättynyt hänen työllistymiseensä, vaan että työhönvalmentajalta sai tukea myös työllistymisen jälkeen.

”Ja just toi et ku tos on miten koitte työllistymisen jälkeen saamanne tuen, ni siin just niinku sitä et kävi niinku kattoo siel, niin oli niinku työpaikassa, et se oli ihan hyvä. Et ei niinku mua unohdettu niin sanotusti saman tien sen jälkeen.”

Eräs asiakas vertaa Hyvää Työtä -projektia aikaisempiin työllisyyspalveluista saamiinsa kokemuksiin. Asiakas mainitsee ensin kokeneensa, että hänelle oli aikaa projektissa, ja lisää sitten, että koki saaneensa projektista omistautuneempaa tukea kuin muualta on saanut.

”Eli ei niiku sellane et noniin mitäs sitte, ja katotaan kelloa välillä. Ja semmonen ylimääräinen omistautuminen, sitä ei oo ollu missään, et joku ettii sen verstaistuen mulle.”

Työhönvalmentajat saivat kiitosta muun muassa siitä, että heiltä sai tukea työnhakuun liittyvän byrokratian selvittelyssä. Seuraava vastaus tukee myös teoriaosuudessa esitettyä ajatusta siitä, että työttömän tuki- ja palveluvalikoima ja siihen liittyvä byrokratia on melko haasteellista yksilötyöttömän selvitettäväksi (Lehto 2011: 39).

”Et tosi mukavia henkilöitä on ollu, ja aktiivisia ja auttaa paljon, jos on pitkäaikaistyötön, ku joku muukin hakee työtä tai joku muu hoitaa sitä byrokratiaruljanssia, joka Suomessa voi olla aikamoinen. Kun tota kaks kolmatta mä olin pyörittäny sitä jo ite, ja mä aloin olee jo ihan lopussa siihen.”

Ainoa projektissa työskentelyyn liittyvä kielteinen havainto nousi esille kahdessa haastattelussa, ja liittyi käytännön järjestelyihin kuluneeseen ylimääräiseen aikaan. Eräs asiakas kuvasi työskentelyn alkuun pääsemisen olleen jonkin verran haasteellista.

”...ja se ei ollu niiku ihan helppo se niiku et me aika paljo jauhettii sitä et ku mul oli ihan lopus ne ideat ja et mä olin tavallaa käyttäny kaikki se mitä mä olin ite ajatellu...”

Toinen haastateltava kuvasi projektissa olleen jonkin verran yhteydenpitoon ja aikataulujen yhteensovittamiseen liittyviä vaikeuksia.

”Et kyl siin oli vähän niinku semmost, semmosta et ku oli yhteydes johonki toiseen ja sitte siitä ei niinku tullukaan mitään, piti tapailla ja sit se peruuntu se tapaaminen, ja silleen niinku.”

Molemmat haastateltavat, jotka ottivat esille käytännön järjestelyihin tuhlautuneen ajan, totesivat kuitenkin itse jatkoksi, etteivät nämä vaikeudet häirinneet projektia merkittävästi. Toinen haastateltava toteaa tällaisten vaikeuksien kuuluvan asiaan.

”Mut et ihan, mut ne on nyt kaikis, harvoin mikään projekti menee kauttaaltaan niiku tanssi, sillee, et aina tulee jotain pientä.”

Selvittäessäni vastausta ensimmäiseen tutkimuskysymykseen havaitsin, että useat haastateltavat kytkivät projektin merkityksen nimenomaan siihen, auttoiko se heitä työllistymään vai ei. Jo haastattelun alkuvaiheessa, kun haastateltavilta tiedusteltiin projektille kohdistettuja odotuksia, työllistyminen nousi kerta toisensa jälkeen ensimmäisenä esiin.

”Odotuksia. Hmm... No, tuota, ensinnäkin et ne auttaa niinku saamaan hyvää työtä, ja niinhän ne tekikin.”

Haastateltavat kokivat projektin vastanneen odotuksia ensisijaisesti siksi, että sen kautta sai työpaikan. Esimerkiksi seuraavassa sitaatissa haastateltava mainitsee ensin projektin vastanneen odotuksiaan, ja perustelee tämän ensimmäisenä sillä, että sai projektin kautta töitä.

”Kyllä se vastas mun odotuksia ihan hyvin, että, ei tääl ollu mitään, mitään muuta. Kun mähän sain niin nopsasti niinku töitä ja mitään semmosta.”

Toisaalta taas se, että projekti ei johtanut pysyvään työpaikkaan, liitettiin niin ikään projektin koettuun merkitykseen. Eräs haastateltavista vastasi projektiin liittyviä kokemuksia ja mielipiteitä tiedustellessa näin:

”Mm, no, työllistymisen kannalta nyt, kyllä, siis, kyllä nyt sen pääsin sinne työkokeiluun sinne [työkokeilupaiikkaan], mutta, mut ei siin kyllä sen, sen jälkeen kyl oo sillee hirveesti ollu mitään apua.”

Haastateltava mainitsee itsekin vastauksensa alussa, että vastaus koskee nimenomaan työllistymisen kannalta koettuja hyötyjä. Se, että haastateltava ajattelee projektin hyödyn ensisijaisesti konkreettisten tulosten kautta, voi kertoa siitä, että hän mielsi projektin ensisijaisesti työllistymisen välineeksi.

Projektin hyödyn tarkasteleminen pelkästään sen kautta, johtiko se työllistymiseen vai ei, olisi kuitenkin ollut kvalitatiivisesti melko merkityksetöntä. Pyrinkin haastatteluissa tietoisesti ohjaamaan haastateltavia pohtimaan, kokivatko he projektin tuotaneen projekti joitakin laadullisia muutoksia elämäänsä. Ohjasin edellä siteeratun haastateltavan kanssa keskustelun vielä siihen, että hän oli saanut projektin myötä puolen vuoden kokemuksen työkokeilusta. Haastateltava totesikin, että työkokeilusta saatu kokemus oli ollut opettavainen.

”Joo, no siinä tuli hyvää, tai pariki uutta, uusia, uutta asiaa kyllä. Siinä puolessa vuodessakin. Että ihan opettavainen, opettavainen toi, oli toi kokemus.”

Seuraavassa sitaatissa haastateltava pohti oma-aloitteisesti projektin kautta saadun työkokemuksen hyödyllisyyttä.

”No projektis oli hyvää se, että mä sain sen työpaikan mikä nyt ei niin kauheen kest... kauaa kestänytkään mut se niinku seki nyt oli hyvää kokemusta se, kaikki on hyvää kokemusta sit mitä vaan saa. Ni kaikesta saa kyl jotain irti.”

Eräs haastateltava nosti haastattelussaan esille muitakin tapoja, jolla projekti oli rikastuttanut hänen elämäänsä. Hän kuvasi muun muassa saaneensa projektista apua uravalinnan tekemiseen.

”Niin, sellaseen et mä niiku et oon jatkanu yrittäny nyt yhtä enkä niiku joka kerta eri paikkaa, vaan että mihin se suostu ottaa, et vois sanoo et se on niiku alustava urapäätös et niiku mitä vois tulevaisuudessa tehdä...”

Edellä siteerattu haastateltava mainitsi myös projektin työhönvalmentajan etsineen hänelle vertaistukikurssin. Haastateltava kuvaa vertaistuen löytämisellä olleen suuri merkitys hänelle elämänlaadun ja hyvinvoinnin kannalta.

”Eli se, se että [työhönvalmentaja] ilman että mä pyysin ees, se oli ite ettiny tota [toisen työhönvalmentajan] kanssa täällä joskus ku ne on täällä töissä ollu, niin mulle sen vertaistukikurssin, niin se oli suurta, se oli iso apu että pääs alottamaan sen itensä hyväksymisen ja sitä kautta sitten vähitellen uskaltaa sanoa ääneen mitä haluaisi. Et sekin oli tosi paljon iso juttu, et mulla on vertaistukea nykyään.”

4.2 Muut työllistymiseen vaikuttavat tekijät

Toiseksi tutkimuskysymykseksi muotoutui se, mitä muita kuin Hyvää Työtä -projektiin liittyviä asiakkaat esittivät mahdollisina syinä omalle työllistymiselleen tai toisaalta työttömäksi jäämiselleen. Laskin myös projektin yllättävän päättymisen mukaan projektista riippumattomaksi syyksi. Jaottelin toisen tutkimuskysymyksen tulokset eri alaryhmiin sen perusteella, millaisia teemoja haastatteluissa nousi esille.

Jokainen haastateltava piti projektin äkillistä loppumista harmillisena. Eräs haastateltava spekuloi seuraavassa sitaatissa, olisiko projektista ollut vielä apua, jos sen rahoitus olisi jatkunut.

”No, no kyl, kyllä mä uskoisin, et kyllä siin ois voinu vielä sitten tulla semmonen, tai sitä lisääkin apua vielä, et ois niinkun joihinkin vielä toisiin työpaikoihin tutustumaan hänen kanssaan, niin menny sinne katsomaan...”

Eräs toinen haastateltava harmitteli kesken jäänyttä projektia myös työhönvalmentajien kanalta. Sitaatissa haastateltava nostaa projektin kesken jäämisen syyksi sille, ettei ehtinyt päästä töihin. Sitaatista on luettavissa, että haastateltava olisi uskonut voivansa päästä töihin, mikäli projekti olisi vielä jatkunut.

”Että harmi että se jäi kesken, olisin mielellään suonu myös [työhönvalmentajille] sen, että oisin päässy töihin.”

Eräs esille noussut työllistymiseen vaikuttava tekijä oli myös pätevyys. Riittämättömään pätevyyteen viitattiin yhtenä mahdollisena syynä sille, miksi jokin työkokeilu ei esimerkiksi johtanut pysyvään työllistymiseen. Seuraavassa sitaatissa haastateltava pohtii, miksi työnhaku erääseen työpaikkaan ei tuottanut tulosta.

”...ne sano sit vähän ajan päästä et joo että. Et tosi hyvin on menny ja kaikki on loistavaa, mutta että he ei ota semmosia ihmisiä töihin, jotka ei oo päteviä...”

Osa haastateltavista ilmaisi olevansa valmis uudelleen kouluttautumaan, mikäli ei nykyisellä pätevyydellään löydä töitä. Näistäkin kommentteista saattoi lukea rivien välistä, että asiakkaat arvioivat oman tutkintotaustansa yhdeksi mahdolliseksi syyksi sille, etteivät olleet löytäneet töitä.

”Mä yritän nyt vaan saada töitä ja jos mä en saa ni mä haen sitte kouluun vaikka.”

Työpaikan tilanteesta johtuviin syihin vedottiin muun muassa mietittäessä, miksi työkokeilu-paikka ei tarjonnut mahdollisuutta vakituiseen työpaikkaan. Esille nostettiin työpaikan puutteellista kapasiteettia palkata lisää työntekijöitä, ja syyksi mainittiin muun muassa taloudelliset tekijät tai muu erityistilanne työpaikalla.

”Ku ne pisti ne kaikki siel iha uusiks koko sen paikan, niin tota siin oli seki et seki jäi kesken, sitte ne ei oikein viit, tai siin kiireessäkään, niiku nyt, sit ottaa ketään uutta. ”

Ainoastaan yksi haastateltavista esitti oman osatyökykyisyyden aiheuttajan mahdollisena työsuorituksen heikkenemiseen vaikuttavana tekijänä. Haastateltava mainitsee, että alalla, jossa hän työskenteli, rytmiikka on tärkeää, ja hän pohtii itsellään diagnosoidun häiriön vaikutusta siihen, kuinka hän suoriutui työssään.

”Mutta kun mulla itselläni on toi [häiriön nimi}, mä en nyt muista mitkä ne englanninkieliset hienot sanat oli, mutta [häiriön nimi]. Ja ilman sitä [toisen häiriön nimi}. Sen [alalla] ni vaaditaan aika et oisko se sit voinu sit, et mä mietin sitä et mä ite tykkäsin siit hirveesti et se oli hirveen helpottavaa, koska se oli selkeerytminen. Mut, mut se on niiku semmonen et se rytmiikka on niin tärkeä, et et ei sais niiku myöhästyä”

Muut haastateltavat nostivat osatyökykyisyyden aiheuttajat esille korkeintaan vain muutamassa yhteydessä. Kukaan muu ei yhdistänyt omaa osatyökykyisyyttä työsuoritukseen, vaan osatyökykyisyys esiintyi haastatteluissa muun muassa kuvattaessa, millaisia sovellutuksia työnkuvaan oli tehty.

Osa haastateltavista nosti joko suoraan tai välillisesti esille oman työsuorituksen yhdeksi projektin tulokseen vaikuttavaksi tekijäksi. Eräs haastateltava kertoo työsuhteen päätyttyä käyneensä työhönvalmentajan kanssa läpi, kuinka olisi voinut tehdä asiat töissä toisin.

”Joo, joo, et sit käytiin kyl kanssa [työhönvalmentajan] kanssa läpi sit et mitä, niinku et millä tavalla voisin niinku tehdä jotkut asiat toisella tavalla. Et tulis niinku parempaa työtä, mutta, mut joo et siin niinku kyl mä sain siinäki omasta mielestäni ihan hyvin tukee ja apuu.”

Edellinen haastateltava esitti välillisesti oman työsuorituksensa vaikutuksen yhteyden siihen, että työsuhde lopulta päättyi. Edellisen informantin lisäksi eräs toinen haastateltavista viittasi haastattelussaan siihen, että hänen oma suoriutumisensa saattoi aiheuttaa työsuhteen päättymisen. Edellä mainittuja kommentteja lukuunottamatta haastateltavien kommentit itsestään työntekijöinä olivat kuitenkin positiivisia. Jokainen haastateltava nosti haastattelussa esiin omia vahvuuksia, tai viittasi jollakin tavalla pärjänneensä työssä oman arvionsa mukaan hyvin.

”...silleen niinku tukee sain siitä, että tuli kattomaan mua et oonks mä hengissä ja miten mä pärjään. Mutta tota hyvin olin hengissä ja pärjäsin ihan hyvin.”

4.3 Yhteenveto

Asiakkaiden projektista antama palaute oli pääsääntöisesti positiivista. Tältä osin tutkimustulokset vastaavat esimerkiksi Oksmanin (2011: 29) ja Härkäpään ym. (2013: 51) tutkimuksia, joissa asiakkaiden kokemukset projektista olivat niin ikään lähes yksinomaan positiivisia. Projektin hyvänä puolena nostettiin muun muassa ohjaajien paneutuminen asiakkaiden tilanteeseen. Kokon ja Bräysyn (2012: 69-70) työkokeiluun osallistuneilla asiakkailla teetetyssä tutkimuksessa jotkut asiakkaat kokivat työkokeilun aikana saadun tuen riittämättömäksi, ja olisivat kaivanneet kokonaisvaltaisempaa ja perusteellisempaa ohjausta. Molemmat tutkimustulokset antavat osiittain, että työllistymispalvelujen asiakkaat arvostavat sitä, että työssäkäynnin aikana on tarjolla perusteellista tukea.

Valtaosa tutkimukseeni osallistuneista mainitsi projektia koskevaksi tavoitteekseen työllistymisen. Tässä tulokset poikkeavat esimerkiksi Härkäpään ym. (2013: 46-47) tutkimuksesta, jossa valtaosa haastateltavista mainitsi keskeisimmiksi palvelun tavoitteeksi esimerkiksi työ- ja arkielämätaitojen paranemisen verrattuna varsinaiseen työllistymiseen.

Haastateltavat eivät myöskään muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta nostaneet juurikaan esille muita kuin työllistymiseen liittyviä hyötyjä. Tältä osin tutkimukseni poikkeaa teoriaosuuteen valikoimistani tutkimuksista. Jotkut haastateltavat mainitsivat kuitenkin työkokeimuksen olleen rikastuttava. Myöskin esimerkiksi Kuntoutussäätiön (2004: 43) tutkimustuloksissa mainittiin yhtenä työllistämistoiminnan positiivisena vaikutuksena sen myötä saadun työkokeimuksen merkitys.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli tutkia, millaisten muiden tekijöiden haastateltavat arvioivat vaikuttavan työllistymiseensä. Haastateltavien esiin nostamat seikat vastasivat kaiken kaikkiaan hyvin lähdeaineistossa esiintyneitä tekijöitä. Työllistymiseen vaikuttavina tekijöinä nostettiin esiin muun muassa omasta osatyökykyisyydestä johtuvat syyt, pätevyys, kertyneen työkokemuksen määrä ja laatu. Niistä kaikki mainittiin mahdollisiksi syiksi myös lähdeaineistossa (Asplund ym. 2014: 105.)

Osa haastateltavista tuntui etsivän syitä projektin tuloksille enemmän itsestään ja omasta suoriutumisestaan, osa taas esimerkiksi työpaikkaan liittyvistä tekijöistä, kuten työpaikan taloudellisesta tilanteesta ja sen vaikutuksesta uuden työvoiman palkkauskapasiteettiin. Nämä yksilölliset erot selittyvät asiakkaiden erilaisten kokemusten lisäksi varmasti myös persoonallisuuden eroilla. Lähdeaineistossa esiin nostettuja työn tarjontaan ja yhteiskunnalliseen tai taloudelliseen tilanteeseen liittyviä tekijöitä nostettiin haastatteluissa esille vähemmän. Toisaalta haastattelun aiheena olikin projektissa työskentely ja siitä saadut kokemukset, mikä varmasti osaltaan orientoi asiakkaita yksilötason pohdintaan.

Eräs tutkimukseni kiinnostava havainto oli, että haastateltavat arvioivat omaa työkykyänsä ja työssä pärjäämistänsä lähes yksinomaan positiivisesti. Myös Ilkka Oksmanin (2011: 22) osatyökykyisten asiakkaiden kanssa tehdyssä tutkimuksessa osatyökykyisten asiakkaiden arviot omasta työkyvystään olivat positiivisia. Tutkimuksen mukaan asiakkaat arvioivat työkykynsä jopa yhtä hyväksi kuin tavalliset palkansaaajat työhyvinvointikyselyssä (Oksman 2011: 22). Yhtenä syynä saattaa kuitenkin olla se, että työkyky käsitteenä on suhteellinen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013: 7). Asiakkaiden positiivinen arvio omasta työkyvystään saattaakin olla merkki esimerkiksi enemmän hyvästä ja vahvistavasta työotteesta sekä oikein sovitelluista työtehtävistä työpaikoilla. (Oksman 2011: 22).

5 Pohdinta

Pohdin seuraavassa osiossa tutkimuksen tuloksia muun muassa siltä kannalta, millaisia jatkotutkimuksen aiheita se herättää. Pohdin myös tutkimustulosten luotettavuutta ja tutkimusprosessiin liittyviä eettisiä kysymyksiä.

5.1 Tutkimuksen tavoitteissa onnistuminen

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli arvioida Hyvää Työtä -projektin merkitystä asiakkaille. Etenkin ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä tärkeänä tavoitteena oli kerätä tietoa, joka olisi Hyvää Työtä -projektin järjestäjien hyödynnettävissä. Onnistuin mielestäni tässä tavoitteessa melko hyvin, sillä sain kerättyä monipuoleista aineistoa, josta asiakkaiden projektia koskevat mielipiteet tulevat hyvin esille. Tuloksia häiritsi jonkin verran se, että

haastateltavien kokemukset projektista olivat melko yksinomaan positiivisia, mikä teki ensimmäisen tutkimuskysymyksen tuloksista melko yksipuolisia. Toisaalta tämä yksipuolisuuskin oli sinällään arvokas tutkimustulos. Mietin kuitenkin, olisinko esimerkiksi haastattelukysymysten tarkemmalla suunnittelulla ollut mahdollista saada monipuolisempiakin vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Toinen tutkimuskysymys nousi aineistosta, joten lähtökohdat siihen vastaamiseen olivat erilaiset. Tiesin jo tutkimuskysymystä päättäessäni, että siihen vastaavaa aineistoa olisi tarjolla hyvin. Koenkin tutkimukseni parhaan annin koskeneen ehkä juuri tätä toista tutkimuskysymystä, ja siihen vastaavasta aineistosta.

Minulle kertyi haastatteluista myös melko paljon tutkimusaineistoa, joka ei suurimmalta osalta vastannut tutkimuskysymyksiin. Tämä aineisto tuli haastattelujen alkuvaiheista, joissa kävimme jokaisen haastateltavan kanssa läpi, mitä kaikkea he olivat työvalmentajansa kanssa tehneet projektin aikana. Olisin toki voinut esittää kolmannen tutkimuskysymyksen esimerkiksi siitä, kuinka hyvin projektin työskentely vastasi tuetun työllistymisen mallin periaatteita. Se olisi kuitenkin tuonut muutaman luotettavuuteen liittyvän ongelman. Ensinnäkin työelämän yhteyshenkilö oli mukana vastaamassa näihin haastattelun alun kysymyksiin. Hänen vastaustensa sisällyttäminen olisi muuttanut tutkimukseni lähtökohtia kerätä yksinomaan asiakkaiden kokemuksia. Lisäksi luotettavuutta olisi häirinyt projektin päättymisestä kulunut aika. Moni haastateltava valitteli haastattelussa, ettei enää muistanut kaikkea projektissa tekemäänsä. Etenkin tarkkoja tosiasialisia tapahtumia muistellessa se, että tapahtumista on jo aikaa, saattaa vääristää tutkimustuloksia.

Uskon kuitenkin, että haastattelun alkupuoli, jossa kartoitettiin projektin aikana tehtyjä asioita, oli hyödyllinen haastattelun lopputuloksen kannalta. Kuten olen aikaisemmin todennut, se omalla tavallaan orientoi haastateltavia viimeisiin kysymyksiin, jossa tiedusteltiin heidän mielipidettään projektista. Lisäksi minun oli haastattelijana helpompi esittää mieleeni tulleet jatkokysymyksiä, kun kuulin konkreettisesti, millaisia asioita projektin aikana oli tehty.

Haastateltavien saamisessa koetut haasteet liittyivät varmasti osittain siihen, että projektin päättymisestä oli haastattelujen tekohetkellä jo kulunut aikaa. Jälkeenpäin ajateltuna haastattelun olisi voinut suorittaa esimerkiksi kvantitatiivisena lomaketutkimuksena. Kynnys lomakkeen täyttämiseen olisi voinut olla pienempi. Mukaan olisi ehkä saanut niitäkin haastateltavia, jotka eivät uskaltaneet osallistua haastattelutilanteeseen koska eivät arvelleet muistavansa tarpeeksi. Toisaalta asiakaskokemuksia mitattaessa teemahaastattelun käyttö on perusteltua, sillä se auttaa tutkijaa pääsemään syvemmälle asiakkaan kokemusmaailmaan. (Hirsjärvi ym. 2009: 11, 35.) Näkisin, etteivät mahdolliset haastattelutilanteissa asiakkailta unoh-

tuneet asiat paljoo häirinneet tutkimustuloksia, sillä tutkimukseni tarkoitus oli mitata ensisijaisesti asiakkaiden kokemuksia, ei niinkään tosiasiallisia tapahtumia. Kokemuksia mitatessa voi olla hyväkin, että tutkimuksen kohteena olevista tapahtumista on kulunut jo jonkin verran aikaa, ja niitä on ehtinyt reflektoida.

5.2 Eettinen pohdinta ja luotettavuustarkastelu

Tutkimuskysymykseni muuttuivat hieman haastattelun edetessä. Saatekirjeessä kerroin haastateltaville tutkivani nimenomaan projektia ja heidän projektista saamiaan kokemuksia. Niinpä mietinkin huolella, vastaako uusi tutkimuskysymykseni yhä tähän haastateltaville kertomaani määritelmään. Aineistolähtöisen analyysin yhtenä peruseriaatteena on kuitenkin laittaa ennakkoon asetetut käsitykset aineiston tuloksista sivuun, ja tutkia sitä tavalla joka sallii tuoreita näkökulmia (Ruusuvuori ym. 2011: 14-15). Pidin oleellisena myös sitä seikkaa, että asiakkaat oma-aloitteisesti nostivat esille toiseen tutkimuskysymykseeni liittyviä asioita, vaikken erikseen tiedustellut niitä haastatteluissa. Ilman toista tutkimuskysymystä tutkimukseni anti olisi myös saattanut jäädä jonkin verran köyhemmäksi. Pelkästään ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyviä teemoja nostettiin haastatteluissa esille melko vähän. Tieteellisen tutkimuksen yhtenä eettisenä periaatteena on myös parantaa tutkittavana olevien inhimillistä tilannetta (Hirsjärvi & Hurme 2009: 20). Katsoin, että on asiakkaiden kannalta tärkeää nostaa tutkimuksessa esiin heille tärkeitä teemoja.

Pidin kuitenkin huolen, ettei haastateltavia koskevaa tunnistettavaa tietoa päätynyt tutkimukseen. Jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa on tärkeää huomioida tutkimuksesta kertyvät mahdolliset seuraukset haastateltaville (Hirsjärvi ym. 2009, 20). Haastateltavia koskevan tunnistettavan tiedon julkaiseminen olisi paitsi sosiaalialan eettisten ohjeiden vastaista, mutta saattaisi myös joissain tilanteissa aiheuttaa seuraamuksia tutkimuksen kohderyhmälle (Arki, arvot, elämä, etiikka 2012: 8). Otin tämän huomioon muun muassa selvittämällä jo saatekirjeessä, miten huomioin haastateltavien yksityisyyden suojan tutkimuksessa. Jätin julkaisuun päätyneistä litteroiduista sitaateista pois kaikki tunnistettavat tiedot, kuten nimet. Lisäksi tuhosin haastatteluäänitteet aineiston litteroinnin ja analyysin jälkeen.

Koska informantteja oli tutkimuksessani vain neljä, ei tulosta voida pitää kovinkaan yleistettävänä. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa kysymykset haastateltavien enemmistön tai vähemmistön kysymykset eivät olekaan kovin oleellisia. Enemmistöä koskevia yleistyksiä on mielekkäämpää tehdä määrällisessä tutkimuksessa, kun koossa on kattava koko perusjoukkoa koskeva otos. Pienempi haastatteluaineisto taas mahdollistaa tarkemman paneutumisen yksittäisiin haastateltaviin ja heidän asioille antamiin merkityksiin. (Ruusuvuori ym. 2011: 17.)

Tutkijan eettinen velvollisuus on esittää mahdollisimman varmaa ja todennettua tietoa (Hirsjärvi ym. 2009: 20). Tuloksia analysoitaessa ja raportointaessa onkin kiinnitettävä huomio siihen, ettei vedä vääriä tulkintoja haastateltavien lausumista. Haastatteluaineistoni pieni koko vaikeutti jonkin verran analyysia. Haastateltavista esimerkiksi vain kaksi henkilöä vastasivat suoraan toiseen tutkimuskysymykseeni. Katsoin osuuden kuitenkin riittävän merkittäväksi uuden tutkimuskysymyksen muodostamiseen. Myös muilta haastateltavilta kerätystä aineistosta oli mahdollista nostaa vastauksia toiseen tutkimuskysymykseen ikään kuin ”rivien välistä”. Pyrin esittelemään myös näitä enemmän tai vähemmän epäsuoria tulkintoja tutkimustuloksissa, jotta lukija voi itse päätellä, oliko tulkintani oikea. Muutenkin tarkoituksena oli kuvata tutkimusprosessi mahdollisimman tarkasti nimenomaan tutkimuksen luotettavuus-tarkastelua varten.

5.3 Opinnäytetyön tulosten hyödynnettävyys

Tuetun työllistymisen malli on Suomessa vielä melko vähän käytetty malli (Hyvää Työtä -projekti). Tuetun työllistymisen mallin tuloksia koskevia tutkimuksia oli taustatietoa kerätessä vaikea löytää ainakaan Suomen kielellä. Tausta-aineistossa käyttämäni tuetun työllistymisen mallia soveltaneen projektin kohdalla 32 prosenttia projektiin osallistuneista oli kuitenkin saanut palkkatyöpaikan (Nuorten ystävät ry 2011:21). Myös Hyvää Työtä -projektin asiakkaista 10 prosenttia sai palkkatyön (Hyvää Työtä -projekti.) Matalampaan tulokseen saattoi Hyvää Työtä -projektin kohdalla vaikuttaa muun muassa projektin lyhyempi kesto.

Se, että Hyvää Työtä -projektiin osallistuneet asiakkaat kokivat yksimielisesti projektin yllättävän päättymisen kielteisenä asiana, oli hyödyllistä tietoa jatkon varalle. Etenkin sosiaalialan projekteissa laadullisten tulosten tarkastelu määrällisten ohella on hyvin tärkeää. Kuten tutkimustulokseni osoittavat, vaikka jokin projekti ei vakuuttaisikaan rahoittajia riittävästi ”päästäkseen jatkoon”, saattaa se kuitenkin jättää taakseen asiakkaita, joilla olisi yhä ollut odotuksia tai toiveita projektia kohtaan.

Tutkimustulokseni tukevat lähdeaineistossa esitettyä ajatusta siitä, että työllistämispalveluihin osallistuvat asiakkaat arvostavat kokonaisvaltaista tukea työnteolleen Kokko & Bräysy (2012: 69-70). Opinnäytetyöni tuloksista kävi myös ilmi asiakkaiden arvostaneen projektilta saadusta tuesta ennen kaikkea työhönvalmentajien paneutumista heidän tilanteeseensa. Näitä työllistymisen tukemisen hyviä periaatteita voi tuetun työllistymisen mallin lisäksi hyvin hyödyntää muitakin työllistämispalveluja kehittäessä. Projektimuotoisessa työssä tai kolmannen sektorin palveluissa tällainen yksittäisen asiakkaan tilanteeseen paneutuminen on toki helpompaa, kuin vaikka TE-hallinnon palveluissa, joissa käytettävissä olevin resurssien suhde asiakasmäärään on melko pieni. Näin ollen opinnäytetyöni tulokset ovat parhaiten sovellettavissa Hyvää Työtä -projektin kaltaisissa, pienissä työllistämispalveluissa.

5.4 Jatkotutkimuksen aiheita

Jäin miettimään, kuinka paljon asiakkaiden esiin nostamat työttömyyteen vaikuttavat tekijät kertovat heidän tosiasiallisista kokemuksistaan, ja kuinka paljon taas siitä, mistä he ovat keskittyneet etsimään vikoja tai syitä. Ulkoisilla syillä työttömyyttään perusteleva ei ehkä syytä itseään turhaan työttömyydestään, mutta voi toisaalta kokea voimattomuutta olosuhteiden ja ulkoisten seikkojen edessä, mikäli kokee niiden määrittävän kohtaloaan. Sisäisillä syillä perusteleva taas saattaa etsiä itsestään vikoja tarpeettomastikin. Se, millaisilla syillä työtön perustelee työttömyyttään, tai millaisina ylipäättään mieltää työttömyyden ja oman identiteettinsä työttömänä, on varmasti merkityksellistä tämän oman hyvinvoinnin ja mahdollisesti myös työllistymisen kannalta. Tällaisten tekijöiden vaikutusta olisi siis kiinnostava tutkia lisääkin.

Mielenkiintoista olisi myös tutkia Tuetun työllistymisen mallin mukaisen työllistämisen vaikutusta esimerkiksi työllistyjän koetussa itsevarmuudessa. Omissa tuloksissanikin esiintyi joitakin asiakkaiden elämässä tapahtuneita laadullisia muutoksia, mutta niihin voisi paneutua myös huomattavasti syvemmin.

Tutkimuksessani eriteltiin erilaisia tekijöitä, jotka asiakkaat olivat kokeneet positiivisina Hyvää Työtä -projektissa. Näihin tekijöihin olisi kuitenkin mahdollista perehtyä myös tarkemmin. Myös jonkinlaista vertailua tuetun työllistämisen mallin mukaisten palvelujen ja muiden vastaavanlaisten työllistämispalvelujen välillä olisi kiinnostava tehdä. Tässä vertailussa voisi hyödyntää esimerkiksi TE-toimiston työntekijöitä, joilla on kokonaisvaltaisempi näkökulma eri työllisyyspalvelujen vaikuttavuuteen, kuin esimerkiksi yksittäisen palvelun työntekijällä.

Lähteet

Arki, arvot, elämä, etiikka - Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2012. Helsinki.

Asplund, R. & Koistinen, P. 2014. Onko työmarkkinoilla tilaa kaikille? Katsaus erityisryhmiin ja kohdistetun politiikan tuloksiin ja haasteisiin. https://www.tem.fi/files/40365/TEM-jul_22_2014_web_16062014.pdf. Viitattu 22.4.2015 ja 25.5.2015.

Bond, G. Supported employment: Evidence for an evidence-based practice. *Psychiatric Rehabilitation Journal*. 2004. <http://psych.iupui.edu/Users/gbond/pdfs/114%202004%20Bond%20SE%20rev%20psr%20j.pdf>. Viitattu 7.11.2014.

Hirsjärvi, S.; Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press.

Härkäpää, S.; Harkko, J. & Lehtikainen, T. 2013. Työhönvalmennus ja sen kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. Kelan tutkimusosasto. Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/42487/Tutkimuksia128.pdf?sequence=4>. Viitattu 7.5.2015.

Jyväskylän yliopisto. Laadullinen analyysi. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/laadullinen-analyysi>. Viitattu 6.4.2015.

Kelan etuudet pähkinänkuoressa - Opas asiantuntijoille. 2013. Kansaneläkelaitos.

Kregel, J. & Dean, D. 2002. Sheltered vs. Supported Employment: A Direct Comparison of Long-Term Earnings Outcomes for Individuals with Cognitive Disabilities. <http://www.work-support.com/main/downloads/dean/shelteredchap3.pdf>. Viitattu 19.11.2014.

Kuntoutussäätiö. 2004. Työpajat pitkäaikaistyöttömien kuntoutumisen ja työllistymisen tukena. Espoon Diakoniasäätiön ENTER-projektin arviointi. Helsinki: Yliopistopaino.

Laki julkisesta työvoimapaikasta annetun lain muuttamisesta. 2005. 1 luku 7 §.

Lampinen, P., Pikkusaari S. (2012): Työ(hön)valmennus pintaa syvemältä. VATES-säätiö. Ke-rava: Savion Kirjapaino Oy.

Mannila, S; Martikainen, P. 2015. Työttömyys. Kustannus Oy Duodecim. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00011. Viitattu 23.3.2015.

Nuorten Ystävät ry. 2011. Tuettu työllistyminen -projekti. Työtä tavallisella työpaikalla työhönvalmentajan tukemana. <http://www.nuortenystavat.fi/file.php?2907>. Viitattu 26.5.2015.

OECD 2010. Sickness, Disability and Work: Breaking the Barriers. http://ec.europa.eu/health/mental_health/eu_compass/reports_studies/disability_synthesis_2010_en.pdf. Viitattu 22.4.2015.

Oksman, I. 2011. Sosiaalisen työllistämisen nykytila ja kehittämisen tarpeet. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto. <https://www.thl.fi/documents/470542/1449675/sosiaalisentyollistamisennykytila.pdf/3d5b951f-a080-48c9-866e-a7d5827cafa4>. Viitattu 4.5., 7.5. ja 8.5.2015

Ruusuvuori, J.; Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2011. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html. Viitattu 23.1.2015.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2013. Osatyökykyiset työssä -ohjelma. Osatyökykyisten työllistämistä edistävien säädösmuutostarpeiden ja palvelujen arviointi. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-28163.pdf. Viitattu 5.4.2015.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2014a. Osatyökykyiset työssä -ohjelma (Osku). http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/osatyokykyiset. Viitattu 14.11.2014.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2014b. Osakuntoutusraha helpottamaan työn ja kuntoutuksen yhdistämistä. Tiedote 218/2014. <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1893767#fi>. Viitattu 14.11.2014.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2014c. Palkkatuen uudistus tehostaa työllistymistä. https://www.tem.fi/tyo/tiedotteet_tyo?89506_m=116290. Viitattu 14.11.2014.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2014d. Kuntouttava työtoiminta. http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/kuntoutus/kuntouttava_tyotoiminta. Viitattu 2.12.2014.

Suomen mielenterveysseura. 2014. Pitkäaikaistyöttömyys. <http://www.e-mielenterveys.fi/vaikeat-elamantilanteet/tyottomuus/pitkaaikaistyottomuus/>. Viitattu 16.11.2014.

Suomen perustuslaki. 731/1999. §18 ja §19.

Terävä, E. & Virtanen, P. & Uusikylä, P. & Köppä, L. 2011. Vaikeasti työllistyvien tilannetta ja palveluita selvittävä tutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 22.3.2015 ja 3.5.2015.

TE-palvelut. 2014a. Työhönvalmentajan tuella työhön tai koulutukseen. http://te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/tyohonvalmentaja/index.html. Viitattu 2.12.2014.

TE-palvelut. 2014b. Työkokeilulla takaisin työmarkkinoille. http://te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/tyokokeilu/index.html. Viitattu 2.12.2014 ja 24.5.2015.

TE-palvelut. Helmikuun työllisyyskatsaus: Työttömiä 35540, avoimia työpaikkoja 101500. 2015. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/nain_asioit_kanssamme/te_palvelut/ajankoh-taista/2015-03-24-01/index.html. Viitattu 6.4.2015.

Tuettu työllistyminen. Työpajatieto. http://www.tyopajatieto.fi/tyopajatieto/millaisia_palveluja_tyopajat_tar/tyossa_tapahtuva_koulutus/tuettu_tyollistyminen/. Viitattu 13.10.2014.

Tuetun työllistymisen työkalupakki. 2014. http://www.kiipula.fi/easydata/customers/kiipula/files/kehityshankkeet/1400826623_toolkit_fi_toukokuu.pdf. Viitattu 1.10.2014.

Tikkala, H. 2015. Näin puolueet torjuvat työttömyyttä - työviikko 30 tuntiseksi ja ansiosidonnainen lyhyemmäksi. http://yle.fi/uutiset/nain_puolueet_torjuvat_tyottomuutta_tyoviko-30-tuntiseksi_ja_ansiosidonnainen_lyhyemmaksi/7884878. Viitattu 23.3.2015.

Tilastokeskus. Pitkäaikaistyöttömyys. <http://www.stat.fi/meta/kas/pitkaaikaistyot.html>. Viitattu 5.4.2015.

Uudenmaan vammaispalvelusätiö. 2013. Hyvää Työtä-projekti. <http://www.uvps.fi/88>. Viitattu 30.8.2014.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus. 1948. <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>. Viitattu 14.10.2014.

Kuviot

Kuvio 1: Tuetun työllistymisen viisiportainen menetelmä.....	18
--	----

Taulukot

Taulukko 1: Hyvää Työtä -projektin tuloksia vuodelta 2013.	19
---	----

Liitteet

Liite 1: Haastattelun suostumuslomake.....	43
--	----

Liite 1: Haastattelun suostumuslomake

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Tikkurilan Laurea -ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä siitä, mikä on ollut Hyvää Työtä -projektin merkitys sen asiakkaille. Kerään aineiston haastattelemalla projektin asiakkaita heidän kokemuksistaan. Olisin erittäin kiitollinen, jos pääsisitte mukaan haastateltavaksi!

Haastattelukysymykset käsittelevät vain omia kokemuksianne. Siihen osallistuminen ei vaadi mitään pohjatietoja, ainoastaan kokemuksen Hyvää Työtä -projektin asiakkaana olemisesta. Käytän haastattelun runkona oheisia teemoja ja kysymyksiä:

Teema 1: taustatiedot

- Mistä saitte tietää Hyvää Työtä -projektista?
- Millaisia odotuksia/toiveita teillä oli projektille?

Teema 2: Hyvää Työtä -projektin kokemuksia

- Kuinka usein tapasitte työvalmentajan kanssa?
- Millaista tukea saitte työvalmentajalta projektin aikana?
- Mikä oli parasta Hyvää Työtä -projektissa
- Mitä kehitettävää projektissa olisi?

Teema 4: Projektin tuomat muutokset

- Mikä muuttui elämässänne projektin myötä?
- Tunnetteko olevanne valmiimpia siirtymään työelämään?

Nauhoitan haastattelun, jotta arvioinnista ja tuloksista tulisivat mahdollisimman totuudenmukaisia. Haastattelut ovat erittäin luottamuksellisia, ja annatte vastaukset nimettömänä. Pidän haastattelut kevään 2015 aikana. Haastattelupaikkana toimii Monitoimikeskus Duuni.

Lupaudun haastateltavaksi tutkimukseen:

Paikka

aika

nimi

Kiitos yhteistyöstänne!

Ystävällisin terveisin,

Johanna Kauppinen
Laurea-ammattikorkeakoulu

Liite 2: Teemakortistot

Hyvää Työtä- projektissa merkitykselliset asiat asiak- kaille	Alateema	Yläteema
"Niin sitten siinä tuli se [työhönvalmentajan] sairastuminen. Et sitä tuli et vähän aikaan ootettiin. Se ei tuu palaamaan, ja sitten mä vaihdoin [toiseen työhönvalmentajaan], ja meil oli vähän semmosta hakua siinä."	Työhönvalmentajan vaihtumiseen liittyvä sopeutumisvaihe.	Käytännön järjestelyihin tuhlaantunut aika.
"Oli kyllä, et [työhönvalmentaja] kävi kiitettävän usein, et alkuun ihan joka viikkokin, et hän oli tosi viitseliäs ja pakko sanoo et tosi hyvä niinkun juttukaveri ja aina, aina tosi paljon kaikkee saatiin käytyä läpi niissä tapauksissa, että. Mä heti alka- jaisiks täytyy sanoo et tää on ollu tosi hyvä projekti sillä tavoin että sain niiku jonkun ihmisen, jonka kanssa purkaa asioita. Et ne ei jääny vaan niiku ilmaan roikkumaan."	Työhönvalmentaja vieraili työpaikalla aktiivisesti. Työhönvalmentaja tarjosi keskusteluapua.	Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus.
"No se meni vähän sillee hassusti, että siihen tuli sitten sellanen paussi, et me luultiin et mä työllistyisin paljon nopeemmin, et sieltä [työpaikalta] mihin me haettiin missä mä olin aikasemmin ollu muun muas sijaisena. Niin meil oli suurin	Työpaikkojen saatavuuden vaikea ennakoitavuus.	Käytännön järjestelyihin tuhlaantunut aika.

<p>piirtein sellanen kuvitelma, et ku ne avas kaks [yksiköä}, että sinne pääsis työllistymään ihan tosta vain, että, et siin oltin ehkä vähän liian optimistisia, ja sitten mä lisäks...”</p>		
<p>”...ja se ei ollu niiku ihan helppo se niiku et me aika paljo jauhettii sitä et ku mul oli ihan lopus ne ideat ja et mä olin tavallaa käyttäny kaikki se mitä mä olin ite ajatellu...”</p>	<p>Asioiden toistuva läpikäyminen.</p>	<p>Käytännön järjestelyihin tuhlaantunut aika.</p>
<p>”Et tosi mukavia henkilöitä on ollu, ja aktiivisia ja auttaa paljon, jos on pitkäaikaistyötön, ku joku muukin hakee työtä tai joku muu hoitaa sitä byrokratiaruljansia, joka Suomessa voi olla aikamoinen. Kun tota kaks kolmatta mä olin pyörittäny sitä jo ite, ja mä aloin olee jo ihan lopussa siihen.”</p>	<p>Työhönvalmentajan aktiivisuus.</p> <p>Työhönvalmentajan apu työnhakuun liittyvän byrokratian hoitoon.</p>	<p>Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus.</p>
<p>”että sit oli niin paljon sopeutumista ite, et kaikkien korvausten ja byrokratioiden määrä näis työllistymisasi-oissa nii alko olee sillee niiku ylittää stressikynnystä niin sanotusti et se oli tosi helppotavaa, et sai jonkun hoitamaan niiku osaa siitä vuoresta. Ja mullakaa ei ollu ketään tukihenkilöitä tai muuta niin sit siin yhtäkkii oli joku ihminen, et se oli, se oli tosi positiivist, et mulle tää sopi</p>	<p>Työhönvalmentajan apu työnhakuun liittyvän byrokratian hoitoon.</p>	<p>Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus.</p>

hirveen hyvin, et mä olin ihan täys kaikkee työnhakuu ja muuta, mä en ollu saanu pariin vuoteen varmaan mitään aikaseksi.”		
”Nii, nii no sillon alkuun ku sillä tuli sitte, et täs oli sellanen pieni vastoinkäyminen et se toinen ohjaaja sairastu ja kaikki kipattiin sitte Soilille. Mut sittehän kesti vähän aikaa ennenku kävi ilmi, et hän ei pysty palaamaan työhönsä, eli sain sitte uuden työntekijän. Mutta. Mut et ihan, mumt ne on nyt kaikis, harvoin mikään projekti menee kauttaaltaan niiku tanssi, sillee, et aina tulee jotain pientä.”	Työhönvalmentajan vaihtumiseen liittyvä sopeutumisvaihe.	Käytännön järjestelyihin tuhlaantunut aika.
”...et hän oli kyl tosi kiitettävän viitseliäs, et, et mä olin ihan niikun otettu siitä et, et miten paljon hän tuki mua ja kuinka paljon hän viitsi ja kaikki se jutustelun määrä ja semmonen, että se oli kyllä tosi hyvää toimintaa, että mainostin paljon tätä projektia ja kaikille suosittelin hirveesti näit työllisyysprojekteja.”	Työhönvalmentaja tarjosi keskusteluapua ja tukea.	Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus.
”...tässähän oli sovittu että meni mikä meni sitä aikaa, et ku nää ei laskenu niitä tunteja. Vaan mä olin päässy tähän projektiin ja minä vein sen ajan minkä vein.”	Asiakas koki, että hänelle on aikaa.	Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus.

<p>”Niin, sellaseen et mä niiku et oon jatkanu yrittäny nyt yhtä enkä niiku joka kerta eri paikkaa, vaan että mihin se suostu ottaa, et vois sano et se on niiku alustava urapäätös et niiku mitä vois tulevaisuudessa tehdä...”</p>	<p>Omien tulevaisuudensuunnitelmien selkeytyminen.</p>	<p>Projekti rikastutti kokemuksena, vaikei pysyvää työpaikkaa löytynyt.</p>
<p>”Eli se, se että [työhönvalmentaja] ilman että mä pyysin ees, se oli ite ettiny tota [toisen työhönvalmentajan] kanssa täällä joskus ku ne on täällä töissä ollu, niin mulle sen vertaistukikurssin, niin se oli suurta, se oli iso apu että pääs alottamaan sen itensä hyväksymisen ja sitä kautta sitten vähitellen uskaltaa sanoa ääneen mitä haluaisi. Et sekin oli tosi paljon iso juttu, et mulla on vertaistukea nykyään.”</p>	<p>Työhönvalmentaja järjesti vapaaehtoisesti vertaistukikurssin.</p>	<p>Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus.</p>
<p>”Eli ei niiku sellane et noniin mitäs sitte, ja katotaan kelloa välillä. Ja semmonen ylimääränen omistautuminen, sitä ei oo ollu missään, et joku ettii sen vertaistuen mulle.”</p>	<p>Asiakas koki, että hänelle on aikaa.</p> <p>Työhönvalmentajan paneutuminen.</p>	<p>Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus.</p>
<p>Mm, no, työllistymisen kanalta nyt, kyllä, siis, kyllä nyt sen pääsin sinne työkokeiluun sinne [työpaikkaan], mutta, mut ei siin kyllä sen, sen jälkeen kyl oo sillee hirveesti ollu mitään apua.</p>	<p>Projektista oli hyötyä, koska se järjesti työkokeilupaikan, mutta muuten siitä ei ollut erityisemmin apua.</p>	<p>Projektin hyöty tarkasteltu työllistymisen kautta.</p>

<p>”Ei tost kyl oikein sillai kyllä hirveest mitään hyötyä sitte sen työllistymisen kannalt ollu, et aika minimaalista.”</p>	<p>Projektista ei ollut hyötyä työllistymisen kannalta.</p>	<p>Projektin hyöty tarkasteltu työllistymisen kautta.</p>
<p>”Joo, no siis, no se, no sillai että sai vähän niitä, just niitä eri työpaikkoja mentiin katselemaan ja vähän niiku niitä, no hakemuksiakin siinä moniin paikkoihin kyllä tein, ja käytiinki tossa [työpaikassa] niinkun [työhönvalmentajan] kanssa, ja. Mut siit melkein niiku sit, niiku loppui niinkun kesken se projekti.”</p>	<p>Projektista sai apua työpaikkojen katseluun ja hakemusten tekoon.</p>	<p>Projekti rikastutti kokemusena, vaikkei pysyvää työpaikkaa löytynyt.</p>
<p>”No, no kyl, kyllä mä uskoin, et kyllä siin ois voinu vielä sitten tulla semmonen, tai sitä lisääkin apua vielä, et ois niinkun joihinkin vielä toisiin työpaikkoihin tutustumaan hänen kanssaan, niin menny sinne katsomaan, mutta...”</p>	<p>Projektista olisi jatkossa ollut hyötyä, koska sen tiimoilta olisi voinut jatkossakin käydä tutustumassa työpaikkoihin työhönvalmentajan kanssa.</p>	<p>Projektin hyöty tarkasteltu työllistymisen kautta.</p>
<p>”Öö, no opetti sitten. En tiä opettiko se, mut kyllä se nyt siis, kyllähän se nyt semmonen kokemuksena kyllä ihan, tai, tai sillai et oli, tuntu semmoselt et se oli kyl ihan, ihan tarve, tai hyvä et oli tommonen, vaikka se nyt oli kyllä lyhytaikanen, mutta onneksi pääs jatkamaan sitä sitte ton taas ton toisen henkilön kanssa, mutta tota,</p>	<p>Projekti oli asiakkaalle lyhytaikaisuudestaan huolimatta positiivinen kokemus.</p>	<p>Projekti rikastutti kokemusena, vaikkei pysyvää työpaikkaa löytynyt.</p>

mutta kyl se sitte oli semmonen ihan hyvä se oli tommonen projekti tossa sit niinkun. Et ei se nyt mikään turhakaan.”		
”Niin, et sit vähän sai just apua siihen. Työnhakutaitoja kartotettiin ja tollasta, niin se oli tosi hyvä se että sai jatkaa sitten, vaikka onki taas eri ihminen, mutta.”	Projekti antoi työnhakutaitoja.	Projekti rikastutti kokemuksena, vaikei pysyvää työpaikkaa löytynyt.
”Joo no siin pääs ainaki, sinne työelämään pääs sitte, että näki, ja näki vähän sitä uutta alaa, et oli avustaja-ala.”	Projektista sai kokemuksen työssäkäynnistä.	Projekti rikastutti kokemuksena, vaikei pysyvää työpaikkaa löytynyt.
”Joo, no siinä tuli hyvää, tai pariki uutta, uusia, uutta asiaa kyllä. Siinä puolessa vuodessakin. Että ihan opettavainen, opettavainen toi, oli toi kokemus. ”	Projektista sai kokemuksia työssäkäynnistä.	Projekti rikastutti kokemuksena, vaikei pysyvää työpaikkaa löytynyt.
”Kyllä se vastas mun odotuksia ihan hyvin, että, ei tääl ollu mitään, mitään muuta. Kun mähän sain niin nopsasti niinku töitä ja mitään semmosta.”	Projekti vastasi odotuksiin, koska siitä sai nopeasti töitä.	Projektin hyöty tarkasteltu työllistymisen kautta
”Kyl tota, no mä koen ainaki et ihan sillee hyvin vastasi odotuksia, et en mä mitään silleen ensikertalaisena tavallaan voi, mut jotenki mul oli silleen ihan hyvä kokemus et työpaikan sain, vaik se ei nyt kauheen kauaa ollu, mutta, mutta tota, siitä sain	Projekti antoi kokemuksen työpaikasta	Projekti rikastutti kokemuksena, vaikei pysyvää työpaikkaa löytynyt

ihan hyvää kokemusta työpaikasta sekä tästä ja silleen, kyllä.”		
”Ku mä en oikeesti niinku, mä en ihan tiä mitä tohon silleen vastais, kun mun mielestä niinku mul on, kyl mä niinku koen että mä sain ihan hyvän, oli niinku hyvä kokemus. Et ei silleen, et kyl mä niinku sain tukee ja, siihen työnhakuunkin. ”	Projekti oli hyvä kokemus. Projektista sai tukea työnhakuun.	Projekti rikastutti kokemuksena, vaikkei pysyvää työpaikkaa löytynyt.
”Odotuksia. Hmm... No, tuota, ensinnäkin et ne auttaa niinku saamaan hyvää työtä, ja niinhän ne tekikin. Ainakin mun mielestä. Niin. Se on sit se.”	Projekti vastasi odotuksiin, koska sen kautta sai töitä.	Projektin hyöty tarkasteltu työllistymisen kautta.
”Ja just toi etku tos on miten koitte työllistymisen jälkeen saamanne tuen ni siin just niinku sitä et kävi niinku kattoo siel, niin oli niinku työpaikassa, et se oli ihan hyvä. ”	Oli hyvä, että työhönvalmentaja kävi katsomassa asiakasta työpaikalla.	Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus.
”Et ei niinku mua unohdettu niin sanotusti saman tien sen jälkeen. ”	Asiakas koki, ettei häntä unohdettu.	Työhönvalmentajan aktiivisuus ja paneutuneisuus
”Mm. No projektis oli hyvää se, että mä sain sen työpaikan mikä nyt ei niin kauheen kest.. kauaa kestänytkään mut se niinku seki nyt oli hyvää kokemusta se, kaikki on hyvää kokemusta sit mitä vaan saa. Ni kaikesta saa kyl jotain irti.”	Vaikka työpaikka ei ollut pysyvä, projektin kautta sai hyvän kokemuksen.	Projekti rikastutti kokemuksena, vaikkei pysyvää työpaikkaa löytynyt

"Et kyl siin oli vähän niinku semmost, semmosta et ku oli yhteydes johonki toiseen ja sitte siitä ei niinku tullukaan mitään, piti tapailla ja sit se peruuntu se tapaaminen, ja silleen niinku."	Vaikeus sovittaa aikatauluja yhteen sekä katkoksia yhteydenpidossa.	Käytännön järjestelyihin tuhlaantunut aika.
---	---	---

Muut kuin projektiin liittyvät syyt projektin tuloksille	Alateema	Yläteema
"No, et siin oli työkokeiluja takana, joissa tuntu että oli harjotettu semmosta niin sanottua harmaata taloutta, tai sellasta, että niiden ois pitäny palkata työvoimaa, mutta säästön takia eivät palkanneet, ja mahdollisesti säästi myös tietysti omassa lomautukses sillai, ja ensin se tuntui oikealta, mut sit ku sä tajusit et ne ei ikimailmas palkkaa ketään."	Työpaikka ei palkannut säästön takia. Työpaikka toimi epäeettisesti.	Työpaikan tilanteesta johtuvat syyt.
"...varsinkaan sellaista joka tarttis mahdollista oppisopimuskoulutusta tai jotain muuta pätevöitymistä vielä, et ei oo päteväkään. Vaikka ne sais siihen tukee ni ne ei ota ketään, et ne vaan niinkun."	Työpaikka ei ota töihin, jos ei ole riittävän pätevä jo valmiiksi.	Pätevyyteen liittyvät syyt.
"Mutta ne ei sitten halunnu oppisopimuslaisia eikä tota, eikä ne sitte tota työllistäny mua sinne, että se ei sitten, et sanoivat että täytyy olla pätevä [ammattinimike] et ne ottaa sinne. Et vaikka mä viihdyin tosi hyvin siellä."	Työpaikalla ei haluttu oppisopimuslaisia. Työpaikalla haluttiin päteviä työntekijöitä.	Pätevyyteen liittyvät syyt.

<p>”Et ku siinä ei ollu löytyny mitään sopivaa niiku varsi-naista pätevyyttä ni mä me-nin niiku täydennysopiskele-maan omaa alaa...”</p>	<p>Asiakas ei löytänyt pätevyyttä vastaavaa työtä.</p>	<p>Käytännön järjestelyihin tuhlaantunut aika.</p> <p>Pätevyyteen liittyvät syyt.</p>
<p>”Mutta kun mulla itselläni on toi [häiriön nimi}, mä en nyt muista mitkä ne englannin-kieliset hienot sanat oli, mutta [häiriön nimi]. Ja il-man sitä [toisen häiriön nimi}. Sen [alalla] ni vaadi-taan aika et oisko se sit voinu sit, et mä mietin sitä et mä ite tykkäsin siit hir-veesti et se oli hirveen hel-pottavaa, koska se oli sel-keerytminen. Mut, mut se on niiku semmonen et se ryt-miikka on niin tärkeä, et et ei sais niiku myöhästyä”</p>	<p>Asiakas miettii, vaikuttiko oma osatyökykyisyyden aiheuttaja hänen työsuoritukseensa.</p>	<p>Omaan työsuoritukseen liittyvät syyt.</p> <p>Osatyökykyisyyteen liittyvät syyt.</p>
<p>”Joo, joo, nehän lupas joo että niiku kaikkia oli neuvo-tellu sen työllistymispaikan. Kun sit yhtäkkii tulee jotkuu ihme kunnan leikkaukset ja täydellinen palkkauskieto, ne ei saanukkaa ottaa ke-tään.”</p>	<p>Työpaikka ei pystynyt palkkaa-maan leikkausten takia.</p>	<p>Työpaikan tilanteesta johtuvat syyt.</p>
<p>” Ja sitte kesän mä olin lo-pulta sitte aika suosiollaki kai vapaana, ku piti päästä sinne Etevalle, me odotettiin ja odotettiin sitä. Ja sitten lopulta siinä kesäkuun alussa selvis sitte, että ei pääse ol-lenkaan. Ja sitte kävi ilmi, et ollaan aukasemassa tota [työpaikkaa], ja niiden</p>	<p>Työpaikalla oli kaaosta, eikä sen takia voitu rekrytoida.</p>	<p>Työhönvalmentajan aktii-visuus ja paneutuneisuus.</p>

<p>kanssa alko sit sama ruljanssi, et ne soitti jo että ei ne niiku ota, ja sit jotenkin sinne kuitenkin mä, mä en sit tiedä ihan tarkkaan miten ne menee. Se siirtyi että ei vielä oikein vois että meillä on täällä kauhee kaaos ku me avataan uutta. Ja sitte kahen viikon kuluttuu no meillä on kyllä täällä vielä vähän kaaos, ja sitten meni ettei saanu ketään kiinni sitte..”</p>		
<p>”Ja sitte sielläki kävi just se, et ne sano sit vähän ajan päästä et joo että. Et tosi hyvin on mennä ja kaikki on loistavaa, mutta että he ei ota semmosia ihmisiä töihin, jotka ei oo päteviä, ja niiden mielestä siellä ei voinu oppisopimusta suorittaa kehitysvamma-alalle, et mä olin vähä yllättynyt siinä että ei niillä vastaa se ollenkaan et tää kuitenkin mikää jättäjäisyksikkö, mitä mä vähän mietin että no ku mun mielestä siellä taas ois ehkä just pystynyt sen et ku siellä oli aika monta sellasta joilla oli kaikkee lääkityksiä. Et oli diabetesta ja verenpainetta ja ylipainoa ja sillai että ne ei ollu hirveen terveitä. Mutta ehkä se tiesi että se ei ois riittänyt, tai sitte mä en</p>	<p>Asiakas esittää, ettei hänen pätevyytensä riittänyt työpaikan vaatimuksiin.</p> <p>Asiakas miettii, oliko kyse myös hänen riittämättömästä pärjäämisestään.</p>	<p>Pätevyyteen liittyvät syyt.</p> <p>Omaan työsuoritukseen liittyvät syyt.</p>

vaa oikeesti ollu tarpeeks hyvä siellä.”		
”eli tää Rinnekodin työpaikka oli kesken, kun Soilille tuli äkillisesti lupa, että, tai ei lupa ku ilmotus, että tota ei tuu rahaa, et se jäi kesken.”	Projektin rahoitus loppui yllättäen.	Projektin yllättävä päättyminen.
”ja se loppu oli kyl tosi tyyli, että mä kuulin kuukautta ennen oltiin joulukuun puolella, ja mietittiin et jatketaanko sitä sopimusta vai ei, että joo täs on kaks, kolme viikkoa ja koko projekti loppuu ku seinään, et se oli aika erikoista, et kauhean lyhyellä varotusajalla tällaisen projektin lopettaminen näköjään voi tulla. Et se on todella niinku sillai, että nyt tuli seinä vastaan, nyt ette saa rahaa ja piste.”	Projektin rahoitus loppui yllättäen.	Projektin yllättävä päättyminen.
”Et en tiedä, että jäikö paljon sellasia, joilla, itseasias mulla oli toinen työkokeilu siinä vaiheessa menossa. Että tota. Harmitti ku se loppu.”	Projektin rahoitus loppui yllättäen.	Projektin yllättävä päättyminen.
”No olisin kyllä toivonu, et tää ois saanu jatkua, ja et ois vähä niiku suunnitelmallisesti saatu toteuttaa se lopetus, et ois sen verran annettu rahaa, et ois voitu sit toteuttaa vaikka joku tapaminen tai jotku päätöskahvit tai ihan mitä vaan, mutku se loppu kahen viikon, kahen	Projekti loppui äkisti.	Projektin yllättävä päättyminen.

kolmen viikon, alle kuukauden varotusajalla ku sei- nään. Ja jonkun ihmisen kans ollaan tehty just sillä taval et osalla on ihan kes- ken, mulla jäi se työkokeilu- kin sillain et mä tein toisen jatkosopimuksen eri ihmisen kanssa ku alotussopimuksen, ni olihan se nyt vähä eri- koista, et enhän mä oo ainoo asiakas täällä.”		
”Ku ne pisti ne kaikki siel iha uusiks koko sen paikan, niin tota siin oli seki et seki jäi kesken, sitte ne ei oikein viit, tai siin kiireessäkään, niiku nyt, sit ottaa ketään uutta. ”	Työpaikalla oli hankala tilanne, jonka takia oli vaikea rekry- toida.	Työpaikan tilanteesta johtuvat syyt.
”Juu, joo, ja kyllä ne kaikki tykkäs, kuulemma.”	Asiakas koki, että hänestä pi- dettiin työpaikalla.	Omaan työsuoritukseen liittyvät syyt.
”Niin, se oli kyl vähän harmi kyl et se loppu. Kun oisin ha- lunnu sinne, sinne käydä mutta harmi kun oli se lop- pui sitten. Tai siis et tuli tommonen et ei niinku al- kanu, rahoitus sinne jo- tenki.”	Asiakas pahoitteli, että projekti päätyi yllättäen.	Projektin yllättävä päät- tyminen.
”Joo, mä laitoin vähä joka.. niitä, no tää nyt on Porvoon alueen niitä hakemuksia kauppoihin.”	Asiakas kertoi hakeneensa aktii- visesti työtä.	Omaan panokseen/työ- suoritukseen liittyvät syyt.
”ku toi projektikin loppui se rahoitus kokonaan tossa, niin tavallaan sit piti taas alottaa	Koska projekti päättyi kesken, asiakkaan asiakkuus vaihtui eri	Projektin yllättävä päät- tyminen.

uudestaan, niinku et kaikki niinku kertoo samat asiat hänelle mitä nyt on [työhönvalmantajan] kanssa ollut, taas niit uudestaa sit.”	palveluun, ja hän joutui kerto- maan samat asiat uudestaan hä- nelle.	
”No, ei mul nyt täst, tai nyt oikein hirveesti, muuten et ois ollu ehkä, tai ku loppu just toi rahotus toiki vähä tollee lyhyeen, niin se nyt oli aika semmone, ettei niinku pitkä, mutta. ”	Oli harmi, että projekti loppui kesken.	Projektin yllättävä päät- tyminen.
”Niin, niin no se on tässä ta- voitteena, et sai sitte jonkun työkokeilupaikan, tai jos niinku opiskeluuki sitten, opiskelupaikkakin sitten on, sekin on. Mutta ensisijaisesti kyllä se työpaikka olisi. ”	Asiakkaalla on tavoitteena työl- listyä uudestaan.	Tulevaisuuden suunnitel- mat.
”Joo, kiitos, kiitos, kyllä se se siitä, kyllä se tästä tavoit- teena, kyl mä uskosin että löytyy semmonen paikka, et se vaan vie oman aikansa.”	Asiakkaalla on tavoitteena työl- listyä uudestaan.	Tulevaisuuden suunnitel- mat.
”Kyl mä olin aina ajoissa ja aina hymy huuleen ja.”	Asiakas kertoo olleensa aina ajoissa ja hymyili töissä.	Omaan työsuoritukseen liittyvät syyt.
”Mä yritän nyt vaan saada töitä ja jos mä en saa ni mä haen sitte kouluun vaikka. ”	Asiakas yrittää joko töihin tai opiskelemaan.	Tulevaisuuden suunnitel- mat.
”...silleen niinku tukee sain siitä, että tuli kattomaan mua et oonks mä hengissä ja miten mä pärjään. Mutta tota hyvin olin hengissä ja pärjäsinkin ihan hyvin.”	Asiakas koki pärjänneensä hy- vin.	Omaan työsuoritukseen liittyvät syyt.
”Et mä oisin jatkanu mielel- läni tässä. Eri asia et oisko	Asiakas olisi jatkanut mielellään projektissa.	Projektin yllättävä päät- tyminen.

nuo mielellään päässy musta, se on ihan samante- kevää mutta mä tykkäsin, et tää oli semmonen ihmisen kokonen projekti ja hyvä.”	Asiakas sai positiivisen koke- muksen projektista.	
--	---	--